Üksiknumber 6 senti.

JÄRWA TEATAJA

Järwamaa häälekandja.

Toimetus ja talitus: Paides, Pikk 2, telef. 101, pk. 20. Talitus avatud igal äripäeval kella 9-st kuni kella 2-ni p. l. Abitalitus Tapal, Esplanaadi 2, telef. 78, pk. 33.

Ilmub kolm korda nädalas: igal esmaspäeval, keskнädalal ja reedel.
Kaasandeks alandat, hinnaga põllumajanduslik ajakiri „Eesti Talu".
Väljaandja: Usaldusühing „Järva Kirjastus".
Tegev- ja vastutav toimetaja Johannes Kaup.

„Järva Teataja" tellimishinnad:

	„Tõusv. Noor."	„Eesti Talunga"
1 kuu	Kr. 0.65	
3 kuud	„ 1.90	Kr. 2.20 Kr. 2.10
6 kuud	„ 3.70	„ 4.30 „ 4.10
12 kuud	„ 7.—	„ 8.20 „ 7.75

Tellimist võetakse vastu alates iga kuu 1. või 15. kuupäevast.

Kuulutushinnad:
Esimesel leheküljel 10 s. ja tekstis 12 s. veeru mm. Viimasel küljel 5 senti millimeeter kuulutusveerul. Kuulutusi ja käsikirju võetakse vastu kella 3-ni igal lehe ilmumise eelpäeval.
Aadressi muutmine 25 senti.

Nr. 129. Paides, teisnädalal 9. novembril, 1938. aastal. 13. aastakäik.

Järwa waatamis- ja näitamiswäärsusi.

Turistidel ei ole Järvamaa suhtes põhjust olla nukker. — Rohkem tähelepanu vaatamisväärsuste esiletõstmisele.

Turismi arendamiswõimaluste selgitamiseks Järwamaal Loodushoiu- ja Turismi Instituut pöördus Järwa maawalitsuse kaudu wallawalitsuste poole, et need teataksid, milliseid waatamiswäärsusi turismi seisukohalt maakonnas leidub. Ühtlasi püüti ka wallawalitsuste andmete kaudu selgusele jõuda, milliseid wõimalusi on turistidele korteritesse paigutamiseks ja toitlustamiseks.

Waldadelt saadud andmeid sirwides selgub, et Järwamaa on päris rikas ajaloolisteşt ja kultuurloolisteşt märkideşt ja kohtadeşt, omapärasteşt puudeşt, Eestis ainulaadseteşt tööstusteşt ja eeskujulikeşt talumajapidamisteşt.

Ajaloolisteşt kohtadeşt olgu märgitud Järwamaal esimesena Albu wallas Järwa-Madisel olew Eesti suurkirjaniku A. H. Tammsaare ausammas, milline püstitati 1936. aastal. Samas asetseb ka Wetepere külas „Tammsaare" talu, milline tähtis kirjandusloolisełt romaani „Tõde ja õigusę" tegewuspaigana. Ajalooliste waatamiswäärsustena olgu märgitud weel Mäo wallas Tommäe talu maal 1886. aastal püstitatud sammas 1573. a. Juhan Julma Paide wallutamise lahingus langenud sõdurite mälestuseks, Wajangu wallas Kõdekülas olew Maltsweti talu, kus omal ajal elas kuulus prohwet Maltswet. Wanadeşt linnusteşt wõiks nimetada Merja, Jäneda ja Wahastu linnuseid. Waatamiswäärsed on ajaloolisest seisukohast ka Paide lossiwaremed. Ajalooliste mälestusmärkidena on tähtsad Koeru 1905. a. sündmuste ja Wabadussõja Müüsleri lahingu mälestussambad.

Kirjandusloolisteşt kohtadeşt on eeskätt tähtis Ao mõis Rakke wallas „Kalewipoja" looja F. R. Fählmanni sünnikohana ja Wõhmuta wallas Jalgsema küla „Kitseeide muinasjuttude" tegewuspaigana ning Pitkade sünni- ja kaswukohana.

Tööstusteşt olgu esimesena märgitud Türi lähedal asuw Särewere kondenseeritud piima ja piimapulbri tehas, milline Eesti ainukene sellelaadne tööstus, mis tähelepanu äratanud isegi Austraalias. Türil wääriwad tähelepanu Türi paberiwabrik ja dr. J. Wooremaa telliskiwitööstus. Muide, Türi suure waatamiswäärsusena ei saa ju nimetamata jätta Riigiringhäälingu saatemasti. Waatamiswäärsed on ka Lehtse turbatööstus, K. Kadaka lubjatööstus Rakkes ja a.-s. „Eesti Kriidi" kriiditööstus Warangul.

Loodusšõpradele pakub naudingut eriti Aegwiidu ümbrus oma järwede ja kaunite mägedega, pealegi on seal „Kõrboja peremehes" käsitatud Koitjärwe maastik ja noorte laagriplatsid. Haruldasteşt puudeşt olgu Järwamaal nimetatud Wajangu wallas Sawalduma külas „Pulmasae jalakad", Kirna wallas „kuninga mänd" ja haruldane kadakas.

Majapidamisteşt on Järwamaal rida talusid, millised wääriwad oma eeskujulike sisseseadetega ja tõukarjadega tähelepanu, nende loetlemine wiiks aga pikale.

Kuna turismi arenemine täiel määral sõltub turistide peatus- ja ööbimiswõimalusteşt ja kohapealseteşt toitlustamiswõimalusteşt, siis eeltoodu kohta ongi kogutud andmeid. Üldiselt Järwamaa praegused korteri- ja toitlustamiswõimalused ei wõimalda suurearwuliste turistide ekskursioonide wastuwõtmist.

Kuna aga turism on ala, mis õpetab meid hindama oma wäärtusi, kohustab neid wäärtusi korraldama ja alal hoidma, siis Järwamaal on sellel alal ees suur tööpõld. Teiseşt küljeşt on turism kasulik rahwamajanduslikuşt küljeşt. Kuigi Järwamaale ei ole loota eriti suuri hulki wälisturiste, sellele waatamata meie omad inimesedki suurendawad raha ringwoolu. Eelüteldu järele tohiks loota, et järgnewal aastal kõik asutused, ettewõtted ja organisatsioonid pöörawad seniseşt suuremal määral tähelepanu Järwamaa waatamiswäärsuste esiletõstmiseks. Seni on sellel alal tehtud küll liigagi wähe.

Päinurmes peeti lõikuspüha.

Maailmapoliitikas pole halastust ega armuandmist, ütles Põllutöökoja juht agr. Aug. Jürima.

Päinurme Maanaiste Seltsi korraldusel toimus pühapäewal, 6. now. Päinurme koolimaja ruumes meeleolurikas lõikuspidu ja jumalateenistus. Pärast jumalateenistust siirduti ühispeolauda, kus pidas päewakohase kõne Põllutöökoja esimees agr. Aug. Jürima. Meie põllumees on teinud palju tööd ja jõudnud edasi, ütles Põllutöökoja juht. Aga peame edasi töötama õige tublisti ega wõi puhata; oleme kohustatud end kõwasti pingutama, warasid korjama ja mitte raiskama. Seşt paljud, isegi wäikesed ja kehwemates tinginustes elawad rahwad on meist kaugele ette jõudnud. Nemad on kõik maa ja kõik wõimalused ära kasutanud.

Näite waral kõneleja selgitas, et ka wäikese maa peal, kui see on hästi korraldatud, wõib jõukalt elada.

Wiimastel aegadel rahwaid hinnatakse selle järele, kuidas nad on suutnud oma kodumaad korraldada. Maailmapoliitikas pole armuandmist ega halastust. Kui rahwas tahab iseseiswat elu elada ja peremees omal maal olla, siis peab nii riiki juhtima, et riik koos oleks. Aga rahwas peab nii töötama, et naaber ei saaks öelda, et teie töös on muist tegemata ja meie peame appi tulema. Praegu meie oleme n. ö. maailma sopis ja meid ei ihalda weel keegi. Meile on antud aega endi ülesandeid täita. — Teie, kohapealsed wäärtuste loojad, kes te olete palju wäärtusi maast tootnud — kui te weel enam töötate, nõuannet kasutate, siis me warsti ei leia enam harimata maad ja meie wõime julgelt teiste kõrwal seista — meie wõime siis rahul olla ja ka teistel on meie töö wastu lugupidamine. Aga need ülesanded seisawad weel ees ja ma loodan, et Päinurme nurk täidab oma ülesande," — lõpetas hr. Jürima oma huwitawa kõne tugewa aplausi saatel.

Päinurme maanoorteringi poolt annetasid nägusais rahwarõiwais neiud endi üleriiklikule wanemale hr. Jürimale lilli ja lühida sõnawõtuga esines maanoor Salme Seebald, tervitades ja andes maanoorte töotuse — täita neid kohuseid, mis aeg nõuab noortelt.

Kõnega esines ka Järwa maakonsulent agr. H. Lipp, kes puudutas maa õnnistust ja mullawaewade õitsi mõtet.

Hr. Jürima ettepanekul lauldi wirkadele perenaistele „elagu".

Meeleolukohaşe lõpukõne pidas perenaiste nimel pr. Kõwask.

Peost osawõtjaid oli üle kahesaja. — Peolauale järgnes jalakeerutus ja rahwamängud.

Põllumeestele, kelle juures teenib poolakaid.

Arusaamatuste ärahoidmiseks olgu weel kord tuletatud meelde, et poolakate äraşaatmine Järwamaalt toimub 14. novembri õ h t i, mitte aga päewal kella 13 paiku, nagu kohati ekslikult aru saadud. Poola põllutöölistega tulewad enne kõik wahekorrad likwideeritda (rahaasjad, lepingute lõpetamine ja sõlmimine, raha saatmine Poolasse jne.) ning äraşõitwad poolakad toimetada kella 24-ks (13. now.) jaamadesse wõtama ronge. Lahkuwatele töölistele tuleb anda kaasa nelja päewa toit, nagu lepingus ette nähtud. Samuti lepingus ettenähtud tagasiõiduraha 10 krooni tuleb tasuda poolakatele i g a l j u h u l, ka siis, kui poolakas jääb ka talweks Eestisse.

Paides osteti mardihanesid.

Eilsel Paide turul oli peamine tähelepanu pühendatud tapetud hanedele, milliseid oli toodud turule üsna suurel hulgal, kuid lõppesid juba esimese paari tunni jooksul. Tapetud hane kilost nõuti 1 kroon. Kuna kesknised haned kaalusid 2,5—3,5 kilo, siis selle järele wastawalt kroonides kujunes ka hanede hind.

Uudiskaubana oli toodud seejuures turule ka hanetiibu, millistele olid maiad perenaised. Paarist nõuti 25—40 senti. Kuna seekordsel turul paljudki jäid hanedest ilma, siis on oodata samasugust ostutungi ka weel reedesel turul.

Tapa kodukootud „elektrikud" tekitavad õnnetusi.

Hiljuti kustus Tapal Apteegi tänawa rajoonis elektrimalgustus hulgas majades ja tänawal. Kui liini rikke põhjust hakati otsima, selgus, et selles on süüdi üks Apteegi tän. majaomanikke, kes maja remonteerides oli maja wälisseinast wälja tõmmanud elektri-walgustuswõrgu juhtmete isolaatorid. Juhtmete oskamatul käsitamisel tekkis lühiühendus, mille tagajärjel mainitud liinil põlesid läbi paljude majaühenduste kaitsed ja lambid ning ühes kohas isegi raadiowaraadi lambid. Sellaste õnnetuste wältimiseks tuleks kodanikel tarbekorral alati pöörduda linna elektrijaama poole, kes korraldab juhtmete ümberasetamisi.

Skaudisõprade Seltsi loterii õnnestus hästi.

Tapa skaudisõprade seltsi asjaline loterii, mille loosimine toimus 6. now. s. a., on seltsi juhatuse andmetel kõigiti õnnestunud. Seega on Tapa gaidi- ja skaudirahwa tegewus mõneski suhtes teatud ajaks jällegi muretu, kuna nim. seltsi eesmärgiks on aineliselt ja moraalselt toetada Tapa skautide malewat ja kohalikke gaidrühmi. Loterii puhas sissetulek läheb esmajärjekorras õppewahendite muretsemiseks. Teiseks loodawad Tapa gaidid seltsi toetust eelolewal suwel Ungaris — Gödöllös peetawast ülemaailmaliseşt gaidide suurlaagrist osawõtuks.

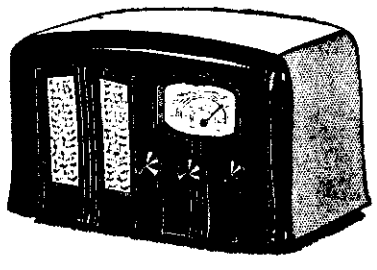

VEF ehitas rahvaaparaadi!

VEFAR 2 BD 39:
2-lambiline patareivastuvõtja Kr. 93.—

VEFAR MD 39:
2-lambiline võrkvastuvõtja Kr. 115.—

Palume tutvuda meie äris või esindajate juures üle Eesti. Demonstreeritakse ostukohustuseta.

VEF EESTI OSAKOND: TALLINN, HARJU 21
ESINDUS JARVA-JAANIS: AUG. VINK

Malewas arutati muudatusi.

Suvelaagreid korraldatakse ka üksikute kompaniide kaupa.

Seoses K. L. Järwa malewa juubeliga toimus pühapäewal malewa üksuste pealikute koosolek.

Paljudest tegewuskawasse puutuwateşt küsimusteşt tuli eeskätt arutusele malewa allüksuste tegewuspiirkondade muutmine. Piirkondade muutmine on omakorda seoses tulewal aastal toimuwa waldade ümberkorraldamisega, mil muutuwad ka Järwa maakonna piirid.

Paide malewkonna Koigi kompanii saab juurde praeguseşt Wiljandimaaşt Laimetsa asunduse ja Koeru kompaniilt Pedaniku asunduse. Wodja üksikrühmale tulewad juurde Mäo as. Tarbja ja Lasputre külad. Mäo, Anna, Wäätsa, Esna ja Paide kompaniide piirid jääwad endiseks, kusjuures muutmisele tuleb Esna kompanii nimetus walla järgi — Kareda kompaniiks. Türi malewkonnaşt läheb koos wallaga Harju malewa alla senine Wahastu üksikrühm, kuna Käru kompanii saab Harjumaalt juurde osa Ingliste wallaşt. Teistel Türi malewkonnaüksustel piiride muutmisi ei tule. Järwa-Jaani malewkonnas lisandub Wajangu kompaniile Wirumaalt Wao wallaşt Araski asundus ja Roosna-Alliku kompanii alla kuuluwad tulewikus Koordi, Kihme ja Kiigemetsa külad. Koeru malewkonnaşt eraldub Tartumaa külge liitumise läbi Wägewa üksikrühm. Tapa malewkonnas Aegwiidu üksikrühm saab juurde Pillapalu asunduse ja Tapa kompaniile lisandub Wirumaalt osa Undla wallaşt, Nõmküla üksikrühmale osa Sakşi wallaşt.

Ratsadiwisjonis saab Päinurme üksikratsarühm juurde Wiljandimaalt Rutikwere asunduse ja Pendimetsa küla.

Edasi puudutati koosolekul weel osawõtu küsimusi 1939. a. üldmanöwriş. Samuti oli kõne all üksustes õppuste ja laagrite korraldamise küsimus. Suwelaagreid otsustati korraldada eelolewal suwel ka üksikute kompaniide kaudu, et wõimaldada kõigil kaitseliitlaşil laagris käimişt. Koosolek kestis üle kolme tunni.

Agronoom Jakob Laurits Paidesse.

Põllutöökoja juhatuse otsusega 27. oktoobrist on määratud agr. Jakob Laurits Järwa maatulunduskonsulendi juurde Paidesse konsulendi kohustetäitjaks. Kohale asub agr. Laurits lähemal ajal.

Järwa maatulunduskonsulendi juures on ka warem olnud noori agronoome praktikal. Esmakordselt tuleb seekord kohustetäitja.

Tervitusi Vabariigi Presidendile K. Pätsile.

Wabariigi President K. Päts on saanud wiimastel päewadel jälle rohkesti õnnitlusi ja terwitusi telegraafi- ja kirjateel.

Eesti skautide malewa juhtide 12. aastakoosolek terwitab Presidenti kui suurt skautide sõpra, Eesti skautide malewa aupresidenti ja meie suurimat riigijuhti. Skaudid paluwad wastu wõtta kinnituse, et nad on alati walmis kodumaa auks ja julgeolekuks.

Tartu Eesti majandusühisus, tagasi waadata oma 30-aastasele tegewusele, ütleb Wabariigi Presidendile läkitatud terwitustelegrammis: „Awaldame Teile oma sügawat tänu ning poolehoidu Teie tarkade ja riigimehelikkude reformide ja korralduste eest, mis kindlustawad meie majanduselu normaalse arengu ning Eesti rahwale püsiwa koduraha ja heaolu."

Waiwarast saabus järgmine telegramm: „Waiwaras korraldatud Wabadussõja alguse 20. aastapäewa mälestamise pidustustest osawõtjad Waiwara wabatahtlikud Wabadussõjas terwitawad Teid, härra President, tõsise austusega ja teatawad, et nad on alati walmis wabaduse ja riigi julgeoleku kaitseks."

„Raadi walla ühistegelik kindlustuskassa oma 50 aasta juubelilt õnnitleb Teid, härra President, meie riigi õilsas juhtimises ning soowib head tahet, õnne ja edu meie kalli kodumaa õnnistusrikkale tulewikule wastu wiimiseks."

Edasi terwitawad Wabariigi Presidenti K. Pätsi: Suursilla ametnikud ja töölised Suursilla awamiselt, Saarde ühispanga juhatus panga uue hoone pühitsemiselt, Jõgewa lõikuspeost osawõtjad, Rakwere gümnaasium ja [illegible]kool uude koolimajja asumisel, Lehtse algkooli 75. aastapäewa aktusest osawõtjad, Tsirgulinna meestelaulu seltsi aasta peakoosolek, Wiljandi maawolikogu oma esimeselt koosolekult, Otepää eraprogümnaasiumi ja eragümnaasiumi aastapäewa aktusest osawõtjad ja Rapla rahwuspäew.

Loomade ja liha hinnad

Põllutöökoja alatisel elusloomade- ja lihaturul

Põllutöökoja alatisel tapaloomade- ja lihaturul weiste pakkumine keskmine, samuti nõudmine. Hinnad enam-wähem endised. Nii maksid:

Suured, paremas rammususes pullid 59—62 sendi piires ja wäiksemad pullid 56—59 sendi piires tapakaalu kilo. Eluskaalu järgi maksid wäiksemad pullid 25—30 sendi ja suuremad 30—32 sendi piires kilo.

Mullikad: nuumatud 62—67 senti, rammusad 59—62 senti, keskmised 55—58 senti ja lahjad 48—53 sendi piires tapakaalu kilo. Eluskaalu järgi maksid mullikad 20—38 sendi piires kilo.

Lehmad: nuumatud 65—70 sendi piires, rammusad 55—60 sendi piires, keskmised 49—54 sendi ja lahjad 42—46 sendi piires tapakaalu kilo. Eluskaalu järgi maksab keskmises rammususes lehm 28 sendi piires kilo.

Wasikate pakkumine wäike. Nõudmine hea. Tendents püsiw. Tapetud wasikad ühes nahaga maksid 50—75 sendi piires kilo. Eluskaalu järgi 36—58 sendi piires kilo.

Lammaste pakkumine keskmine, samuti nõudmine. Tapetud lambad maksid 40—48 sendi piires kilo. Eluskaalu järgi wastuwõtupunktis 27—30 senti kilo.

Sigade pakkumine on möödunud nädalaga wõrreldes weidi tagasihoidlikum. Nõudmine keskmine. Hinnad paari sendi wõrra paranenud. Nii maksid nooremad ja keskmised sead tapetult 70—77 sendi piires kilo.

Angerjas noteeriti 1 kr. 70 s. kilo.

Kalahindade noteerimise komisjoni esmaspäewasel koosolekul määrati ekspordikaladele järgmised hinnad:

Angerjas elus, ekspordikõlblik alates 400 gr. raskusest 1 kr. 70 s. kilo. Tendents kindel.

Koha wärske, ekspordikõlblik 1. walik 1 kuni 3 kilo raskuses 85 senti kilo, 2. walik 38 sm. pikkusest alates, kaaluga kuni üks kilo — 75 s. kilo. Tendents kindel.

Latik wärske, ekspordikõlblik 27 senti kilo. Tendents rahulik.

Kõik määratud hinnad on arwestatud franko rannik.

Söögikartul tõusis hinnas.

Kartulihindade noteerimise komisjoni esmaspäewasel koosolekul määrati kartulitele järgmised hinnad:

Söögikartul Wiru rannas 3 kr. — 3 kr. 10 s. kwintaal. Läänerannas 3 kr. — 3 kr. 10 s. kwintaal. Mõlemas kohas näitab kartuli hind tõusu, kuna möödunud nädalal noteeriti söögikartul 2 kr. 70 s. — 3 krooni kwintaal.

Seemnekartul: „Majesteet" 4 kr. 10 senti — 4 kr. 40 s. kw, „Warajane kollane" 4 kr. 10 senti — 4 krooni 40 s. kw, „Bintje" 5 kr. kw. ja „Yorgi hertsog" 5 kr. 25 s. kw. Seemnekartuli hinnad jäid püsima endistena.

Tööstuskartul piirituse- ja tärklisewabrikutes 13 senti tärklise kilo ehk 2 kr. 50 s. — 3 kr. kwintaal.

Tendents rahwuswahelisel kartuliturul märgiti kindlana.

Eksportvõi hind 164 senti kilo.

Wõihinna noteerimiskomisjoni esmaspäewasel koosolekul määrati wõi hinnaks 164 senti kilo. Määratud hind on kindlustatud wõihinnast ja eelmisest noteeringust 4 sendi wõrra kilolt kõrgem. Hinna kõrgenemist põhjustas olukordade paranemine wälisturgudel. Tendents rahwuswahelisel wõiturul märgiti waiksena.

Piim noteeriti 10–13 senti liiter.

Piimahindade noteerimiskomisjoni koosolekul määrati 7. nowembril järgmised hinnad: 1. waliku piim piimakauplustele 13 ja piimatööstustele 12 senti liiter. 2. waliku piim piimatööstustele 10 ja piimakauplustele 11 senti liiter.

Eksportjuust noteeriti 100–115 senti kilo.

Juustuhindade noteerimiskomisjoni koosolekul määrati esmaspäewal järgmised hinnad: eksportjuust üle 80 kilo raskustes ratastes: 12-a sort 115 senti kilo, 12-b sort 112 s. kilo, 11-a sort 113 s. kilo, 11-b sort 110 s. kilo ja 10-abc sordid 106 s. kilo. Alla 80 kilo raskused juusturattad: 12-a sort 105 s. kilo, 12-b sort 102 s. kilo, 11-a sort 103 s. kilo, 11-b sort 100 s. kilo ja 10-abc sordid 106 s. kilo. Siseturujuust: shweitsi 85—120 s. kilo, hollandi 100—110 s. kilo, backsteini 100—110 s. kilo, tilsiti 107—115 s. kilo. Konserwjuust: 35 prots. raswa — 105—110 s. kilo, 45 prots. raswa — 130—135 s. kilo ja 50 prots. raswa — 140 s. kilo. Tendents rahwuswahelisel juustuturul märgiti kindlana.

Turul rohkesti hanesid ja suuri kalu.

Tallinna turg kesknädalal, 9. nowembril.

Turul rohkesti rahwast ja elaw kauplemine, maainimesi rohkesti. Peamiseks müügiartikliks on tapetud haned.

Kalaturul wärskeid räimi wähe, kuid suuremaid kalu rohkesti.

Õunu keskmiselt. Kanamune rohkesti, samuti sea- ja lambaliha.

Lihahinnad wäikemüügil: Sealiha 80—115 s., seapead-jalad 50—65 s., ploomirasw 100 s., sulatatud rasw 130—140 s., soolatud sealiha 90—110 s., suitsusink 170—200 s., weiseliha 50—90 s., wasikaliha 55—120 s., lambaliha 40—60 senti tükk.

Jäneseid 80—160 senti tükk.

Tapetud linnud: Haned 110—140 s., kalkunid 140—150 senti kilo, pardid 200—250 s. tk., kanad 60—160 s., metspardid 80—100 s. tk., tedred 180—225 s., laanepüüd 100—130 s. tk., põldpüüd 70—75 senti tükk.

Kanamunad 13—17 senti paar.

Piimasaadused: Pütiwõi 160—175 s., meiereiwõi 185—195 s., kohupiim 35—40 s., hapukoor 100—110 s., juustud sordi järele 90—170 senti kilo.

Mesi 180—190 senti kilo.

Teraviljasaadused: Rukkileib 19—21 s., peenleib 33—36 s., sepik 35—38 senti, sai 35—60 senti kilo, nisupüülijahu 36—44 s., manna 45 s., sepikujahu 28—32 s., odrajahu 25—30 s., rukkijahu 19—21 s., tangud 30—32 s., kruubid 30—35 s., kaeratangud 35—38, tatratangud 35—50 s., herned 30—35 s., läätsed 33—35 s., linnased 28—30 senti kilo.

Juur- ja aiawili: Kartulid 60—65 senti mõõt 20 ltr., 5—6 senti kilo, peakapsas 7—10 s., hapukapsas 20—25 senti, kaalikad 7—12 s., peedid 12—15 s., porgandid 10—15 senti, keedetud peedid 25 s., kõrwits 15—18 s., salat 100—150 s., spinat 50—100 s., tomatid 25—120 senti kilo, sibulad 25—30 senti kilo, redised 6—10 senti kimp, lillkapsas 15—50 senti pea, hapukurgid 2—7 senti tükk.

Wärsked kalad: Räimed 25—26 s., kilud 40—45 s., tursad 12—15 s., ahwenad 30—60 s., haugid 35—50 s., lutsud 40—45 s., kammeljad 40—45 s., wimmad 30—35 s., latikad 30—60 s., särjed 20—22 s., kohad 80—130 s., siiad 60—80 s., angerjad 150—225 s., lõhed 200—350 senti kilo.

Soolatud kalad: Soolatud silg 90—120 s., räimed 25 s., kilud 80—100 s., heeringad 45—100 senti kilo.

Suitsetatud kalad: Räimed 6—10 s., kilud 8—10 senti kümme, silmud 20—25 senti paar, ahwenad 100—110 s., tursad 35—50 s., haugid 100—110 s., latikad 80—100 s., wimmad 120—125 s., lestad 140—150 s., siiad 150—200 s., angerjad 200—300 senti, lõhed 8—10 krooni kilo.

Puuwili ja marjad: Õunad 25—100 s., jõhwikad 25—30 senti kilo, sidrunid 10—15 senti tükk.

Seened: Soolatud mitmesugused seened 30—150 senti kilo.

Kasulikke teateid põllumehele

Laatu peetakse 14. nowembril: Kärus. 15. nowembril: Põltsamaal, Petseris, Tumala asunduses Uuemõisa wallas, Tartus, Tudul ja Roelas.

Ratsawäe inspektori poolt on antud nõusolek ratsa-noorhobuste kaswatajaile, et need põllumehed, kes seda soowiwad, wõiwad noori hobuseid anda treeninguks Sõjaministeeriumi hobusekaswandusesse Worbuse mõisa. Hobuste omanikel tuleb tasuda sööda- ja majutamiskulud. Noorhobuseid wõetakse wastu 15. nowembrini, millal algawad hobustele treeningud, mis kestawad 1939. a. juunini.

Soontagas, Aakre metsaülema talus müüakse enampakkumise teel 12. nowembril kell 10 mitmesugust põllumajanduslikku inwentari (hobuseid, kariloomi, põllutöö- ja sõiduriistu j. m.).

Lilienbachi asunduses Heinrich Sault majapidamises peetakse 11. nowembril algusega kell 10 homm. kiwide ja kändude lõhkumise kursused mitmesuguste lõhkeainete abil. Lektoriks on maatulunduskonsulent M. Mets.

Piiramatul arwul ostab ekspordiks hästi nuumatud, tapetud hanesid, parte ja kalkuneid, samuti ka metsjäneseid kaaluga alates 3,5 kg. Tallinn, Estonia puiestee nr. 13, Liisa Born.

Abja wallawalitsus müüb awalikul suulisel enampakkumisel 22. now. 1938. a. kell 12 p. Abja wallamajas Pussi talu kaswawa metsa. Lähemaid teateid müügi tingimuste kohta saab wallawalitsuselt äripäewiti kella 9—15.

Kaubandus-tööstuskoda toornahkade väljaveo kontrolli vastu.

Kaubandus-tööstuskoja poolt esitati neil päewil Põllutööministeeriumile märgukiri toornahkade wäljaweo kontrolli seaduse eelnõu kohta, kus kokkuwõetult tuuakse seaduse wastu järgmist põhjendusi:

Põhimõtteliselt ei waidle Kaubandus-tööstuskoda toornahkade kontrolli wastu, kuid kontrolli otstarbekas teostamine osutub selle ala põhjalike asjatundjate puudusel raskeks. Eraeksportöörid olewat omalt poolt teinud kõik, et tõsta eksporditawa toornaha kwaliteeti, mis põhjustaks wälisturgudel paremat hinda. Toornahkade eksport on wiimastel aastatel mitmekordistunud, kusjuures on märgata ka hindades tugewat tõusu. Sellest peab järeldama, et Eesti nahkade kwaliteet rahuldab wälisturgusid.

Seaduse jõustumise puhul tuleks nahkade wäljaweo lubasid anda kõikidele sel alal teotsewatele ettewõtetele, kui nende poolt täidetakse seaduse nõuded, kuna puhtäriliste monopolide loomine osutub rahwamajanduslikult ebaotstarbekaks. Lõpuks palutakse anda Kaubandus-tööstuskojale wõimalust kaasa töötada seaduse elluwiimisel.

Rakvere laadal kaubeldi elavalt hobustega.

Rakwere mardilaat kujunes wihmase ilma tõttu rahwalt hõredaks. Peamine ja isegi elaw tegewus walitses aga sellele waatamata hobuste müügi alal. Hobusemüügitehinguid sooritati üle 200, hobuste hinnad kõikusid keskmiselt 350—900 kr. wahel, nahahobused muidugi odawamad. Ka sarwloomi oli laadal rohkesti, kuid hinnad olid madalapoolsed — 70—80 kr., üksikud paremad lüpsilehmad maksid 110 krooni.

Kuritegewuse poolest oli laat waikne. Kriminaalpolitseile käis kurtmas üks Kunda-Malla walla talumees, et temalt hobune warastatud. Politsei ei tahtnud asja tõsisena wõtta, sest tihti tuleb ette juhtumeid, kus hobused ise kauasest peremehe ootamisest tüdinenuna lahti kisuwad ja ära jooksewad, mis osutus ka selgi juhul õigeks ja mees sai hobuse kätte.

Tsaarirahadega tahtis hobust osta

keegi wanem meesterahwas, kes liikus ringi. Ta sai ühe talumehega kaubale 150 kr. juures. Samal ajal kui anti pass registreerimiskohas ametnikule uue omaniku nimele kinnitamiseks, hakkas ostja müüjale raha maksma ja tegi seda tsaarirahadega. Neid muidugi wastu ei wõetud, kuid raske oli ka ostjale selgeks teha, et need rahad enam ei maksa. Lõpuks jäeti kaup ikkagi pooleli.

Nagu selgus, oli tsaarirahadega ostja üks Rakwere linna wanadekodu hoolealuseid, kes omal ajal olnud kange hobuseparisnik.

Pärnu lahes jatkub hea kalasaak.

Laupäewast alates annab Pärnu laht jällegi kaluritele rohkelt wimma. Laupäewal ja pühapäewal saadi kokku üle 25.000 kg kala, milline saak on tawalisest hästi suurem.

Ka esmaspäewal oli meri kaluritele helde ning näib, et hea wimmasaak jatkub weel mõnda aega. Kaluritel oli aga pühapäewal Pärnus saagi realiseerimisega raskusi. Suursilla awamise tõttu polnud ülesostjaid — kellelgi polnud aega ja tahtmist tegelda äriga, kuna Presidendi poolt awataw sild kutsus kõik enese juurde.

Kaluritele makstakse wimma kilost 25 senti.

Aianduseriklass Vodja tööjuhatajatekooli juure.

Haridusminister kol. A. Jaakson kinnitas otsuse, millega arwates 1. jaanuarist 1939. a. awatakse aiandusklass Wodja tööjuhatajatekooli juure. Wastawad summad selleks on Haridusministeeriumi eelarwes ette nähtud.

Uus eriklass on mõeldud aiandusliku erihariduse wõimaldamiseks põllupidajaile. Õppetöö temas kestab üks aasta.

Waremalt töötab sellelaadne eriklass Arkna põllunduskooli juures.

Uues awatataw eriklassis algab õppetöö 15. jaanuarist.

Austusavaldused Hallinga vallavanemale.

Neil päewil sai Hallinga wallawanem Pärnumaal H. Rehe 50-aast. Sel puhul korraldati kohalike seltskondlike organisatsioonide poolt juubilari austamiseks Hallinga wallamajas laup. õhtul wastaw aktus ja koosviibimine, millest wõttis osa 70 inimese ümber. Aktuse awas Jaagupi algkooli juhataja A. Laur, tuues ette juubilari teeneid omawalitsuse ja seltsk. elus. Edasi kõneles pikemalt Pärnu maawanem J. Marksoo, andes üle juubilarile kingina hõbedase portsigarri maakonna wapiga. Hallinga wallawalitsuse ja kõigi ümbruskonna seltsk. organisatsioonide esindajana kõneles Kr. Siimson.

Varas viis vankrirattad.

Kiwiõlis elutsew Melanie Jürisson awaldas politseile, et öösel wastu esmaspäewa on tema maja õuelt wiidud ära neli wankriratast 40 krooni wäärtuses.

Linakaubanduse ümberkorraldamine leiab pooldamist.

Vändra riiklikus toorlinavabrikus toimus möödunud nädalal sama vabriku juhataja kutsel kõigi koostöötanud eesti toorlinavabrikute juhatajate ja omanikkude vaheline nõupidamine. Samal ajal võisid asjaosalised huviga jälgida sügisel ülesseatud ja nüüd pidevalt käigus oleva moodsa linaharimise turbiini tööd ja 6-nädalase töö tulemusi.

Pärast vaatlusi ja tööandmete kontrollimisi leiti, et mainitud masin on senini nähtud masinatest ainuke ja otse pööret sünnitava tähtsusega toorlinavabrikute arengus. Kasutades säärast harimise viisi, vabanevad toorlinavabrikud kulukast ja suuremääralisest inimtööjõu tarbest. Samal ajal saab haritud lina hoopis kõrgema väärtusega. Nimelt on ametlikkudel katsetel selgunud ja selgus ka samas kohapeal, et turbiinil haritud lina saab ühe sordi võrra kõrgem käsitsi haritud linast samas piirkonnas. Peale selle on ketrusvabrikud ja Inglise ostjad otsekohe nõus maksma turbiinilinast 6—8 senti kg. eest enam kui tavalisest eksporditava lina samast sordist. Kogu ulatuses tõstaks see meie lina hinda ca 15 sendi võrra, mis katab varsti kogu harimise kulu.

Järgmiseks hooajaks lähevad turbiini kasutamisele üle kõik toorlinavabrikud. Veel sellel aastal jõuab kohale ja pannakse novembrikuus tööle teine turbiin Kase linavabrikus — Karksis. Et masina töövõime erakorraliselt suur, ühe turbiini kohta ca 500—600 kg. puhast kiudu 10 tunni jooksul, siis loodetakse eksportida ja maailmaturul turustada veel sellel hooajal ca 100 tonni turbiinil haritud lina erimargi all ja erihinnaga.

Veel selgitati, et praegusel kodusel harimisel jääb linaluude hulka ja pannakse enamalt jaolt sõnnikusse nõnda palju puruks pekstud linakiudu, et sellest saab mehaanilistel taku-süsteemidel üle harides vähemalt 1,500 tonni madalama väärtusega takku, mida hooajati võimalik ka eksportida. Et siin tegemist varandusega Kr. 600—700 tuh. väärtuses, siis leiti tarvilikuks uurida küsimust, kuidas on võimalik säärast takku ümber töötada vatiks, s. t. cotoniseerida.

Mujal maades on juba sellel alal edu saavutatud. — Olgu veel nimetatud, et toorlinavabrikutes ei jää linaluude hulka kiu osasid ja madalama sordilise taku saame kätte 100-protsendiliselt.

Peale selle arutati linakaubanduse ümberkorraldamisega seoses olevaid küsimusi. Leiti üksmeelselt, et linakaubanduse ümberkorraldamine on tarvilik ja sellekohane pea- ja asjaosaliste ministrite otsus tänuväärt. Kuigi toorlinavabrikud ei ole ühistegelised asutised, on otstarbekohane, et linakaubandus koondatakse linakasvatajate enda poolt juhitava ühistegelise keskasutuse kätte, sest lina kasvatab meie põllumees selleks, et endale sissetulekut saada. Toorlinavabrikute esindajad loodavad, nagu selgus nende kokkutulekul, et meie valitsusel läheb korda luua linamajandusse olukorda, kus linamajanduse arengut takistavad inimhulgad rakendatakse loovale kasulikule tööle.

Jaapan tahab tungida Tiibetini.

Tema lennukid ründasid juba Tshengtu linna, mis 600 miili Hankoust kaugel.

ETA. Tokio, 8. now.

(DNB.) Wälisminister Arita esitas eile wälismaa diplomaatlikele esindajaile Tokios noodi, milles teatatakse, et pärast Kantoni ja Hankou wallutamist laiendatakse operatsioonitsooni Hiinas. Edaspidi kuuluwad wõitluspiirkonda Shensi, Hupeh, Hunani ja Kuangsi prowintsid.

(Reuter.) Jaapanlased teatawad, et sõjalisi operatsioone teostatakse kuni Burmani ja Tiibetini.

(DNB.) Jaapani peakorterist teatatakse, et juulikuu lõpust kuni oktoobrikuu lõpuni on saagiks saadud 100 raskest suurtükki, 131 wäljasuurtükki, 482 haubitsat, 367 jalawäesuurtükki, 1.237 kerget kuulipildujat, 367 rasket kuulipildujat ja 15.437 püssi.

(Reuter.) Jaapanlased on oma edasitungil Tshangsha suunas jõudnud Liulini juure. Pärast kaks päewa kestnud wõitlust ewakueerisid Hiina wäed Tungshani (Putshist ida pool). Nüüd on ägedate wõitluste tallermaaks Hsiangshan ja Tshangtshiwan.

Hiina telegrammi järele on nüüd lõpule jõutud Lõuna-Hiina armee ümberkorraldamisega. Lähemal ajal on oodata hiinlaste laiaulatuslikke rünnakuid.

Teisipäewal pommitati esimest korda Tshengtud, mis on Szetshuani prowintsi pealinn ja asub 600 miili kaugusel Hankoust ja sama kaugel Tiibeti piirist. Jaapani lennukid pildusid linna aerodroomile üle 100 pommi. Hiina wõitluslennukid tulistasid alla ühe Jaapani lennuki.

Vihmavarjuga luurekäigule!

Et jaapani sõdurid oskawad ka mugawusest lugu pidada, ilmneb ülaltoodud pildist. Jaapani eelwäesalk on luurekäigule peale pikksilmade wõtnud kaasa ka wihmawarjud, mis sa-muti kaitsewad liiga heleda päikese eest.

Mäss jaapanlaste arsenalis.

(Havas.) Hiina agentuur Central News awaldab telegrammi Lojangist. Selle järele on Taijuani (Shansi prowintsi pealinna) arsenalis puhkenud ööl wastu wiiendat nowembrit mäss. Mässulised olewat õhku lasknud sõjamoonalao, mis sisaldas laskemoona ligi 40 miljoni frangi wäärtuses. Plahwatuses olewat surma saanud 300 jaapanlast.

(DNB.) Jaapanlaste sõjateate järele on Hunani prowintsi koondatud 60 keskwalitsuse diwiisi, kokku umbes 400.000 meest, et katta Hiina wägede tagasitõmbumist Szetshuani ja Kweitshou prowintsidesse. Mainitud 60 diwiisi ülesandeks on tagasi tõrjuda jaapanlaste rünnakuid Hunani prowintsis ja Hupeh prowintsi lääneosas.

Briti jõeaurik tulistas jaapanlasi?

ETA. Shanghai, 9. nowembril.

(DNB.) Jaapanlased on saatnud Briti siinsele esindusele terawa protestinoodi wahejuhtumi pärast, mis on toimunud 24. oktoobril 15 kilomeetrit allpool, Jangtse jõe lõunakaldal. Briti jõeauriku „Whangpoo" pardalt olewat püssidest ja kuulipildujaist tulistatud Jaapani wäeosi, kes olid wõitlemas Hiina sissisalkade wastu. Noodis üteldakse, et eksitus olewat wõimatu, sest Jaapani wäeosade juht olewat täpselt kindlaks määranud laewa päritolu ja selle pardal wiibiwa meeskonna suuruse. Laskmisel olewat mitu jaapanlast saanud haawata.

Saksale antakse asumaid?

Ühenduses Chamberlaini ja lord Halifaxi eelseiswa külaskäiguga Prantsusmaale teatab „News Chronicle", et peamiseks küsimuseks, mis tuleb otsustamisele Inglise-Prantsuse nõupidamisel Pariisis, on Saksamaa asumaade nõudmise küsimus. Lehe kuulmist mööda arwatawasti riigid, kes on saanud Versailles' rahulepingu põhjal asumaid, peawad loowutama teatawa osa neist Saksamaale. Leht märgib, et Prantsusmaa kawatsewat esineda ettepanekuga nõuda eranditult kõigilt riikidelt asumaade loowutamist Saksamaale proportsionaalselt oma asumaade suurusele.

„Daily Telegraph" teatab, et Lõuna-Aafrika kaitseminister Pirow on jutuajamisel Chamberlainiga kategooriliselt kinnitanud, et Lõuna-Aafrika ei nõustu wähimagi osa loowutamisega Saksamaale.

Ameerikas valimised.

ETA. New York, 8. nowembril.

(Reuter.) Eile algasid Ühendriikides esindusk oja ja osa senati liikmete walimised. President Roosevelt ootab walimiste tulemusi oma maamajakeses Hyde Parkis. Ta on paigutanud oma ennustuse walimiste tulemuse kohta pitseeritud ümbrikusse. Paljudes osariikides, kus walimiswõistlus oli eriti intensiiwne, tõusis pinewus haripunktile. New Yorgi osariigis olid kõik baarid ja restoranid katkestanud kuni õhtul kella 18-ni (kohalik aeg) joowastawate jookide müümise. Enamik teatreid ja kinosid on hoolitsenud selle eest, et külastajad saaksid pidewalt informatsiooni walimiste käigu kohta. Ringhäälingud on peagu täielikult pühendunud walimiste arenemiskäigu kirjeldamisele.

Soome akadeemia asutamine

eduskunnas arutusel.

ETA. Helsingi, 9. nowembril.

Eduskunna eilsel koosolekul tuli arutusele Soome akadeemia asutamise seaduseelnõu, selle saatmiseks eduskunna hariduskomisjoni. Sel puhul wõttis sõna peaminister Cajander, et selgitada walitsuse algatuse põhjusi ja wastata mõningaile arwustusile, mille osaliseks eelnõu on saanud awalikkuses. Ta tähendas muuseas, et Soome akadeemia ülesandeks on teenida ja arendada kõigepealt Soome enda waimlist ja ainelist kultuuri. Walitsuse algatus on sihilikult koostatud tagasihoidlikuna. Hiljem on hõlpus akadeemiat otstarbekalt laiendada ainult teaduslikult alalt ka kirjanduse ja kunsti aladele. Walitsus on eeldanud, et akadeemiasse wõidakse nimetada ainult tippjõude ja on arwamisel, et esialgu ei ole wõimalik täita isegi ettenähtud kuut akadeemiku kohta. Need asjaolud peaksid kannustama nooremaid teadusmehi wiljakamale tööle, et tõsta Soome kultuuri wõimalikult kõrgele tasemele.

Ameerikalik lapsevargus Tartus.

Tartu kriminaalpolitseile on Tartus Wäike-Kaar nr. 5 elutsew Marta Briksberg, 33 a. wana, teinud awalduse, et ööl wastu pühapäewa umbes kella ½8 paiku on tungitud tema korterisse lukustatud ukse lahtimurdmise teel ja ära röövitud tema 8-aastane poeg Heino Briksberg. Röövimise olewat toime pannud temast lahuselaw mees August Tammisto, 32 a. wana, kes elab Tallinnas, Soo tän. 5.

Röövimise ajal löönud Aug. Tammisto Marta Briksbergile, kes oli põgenenud läbi korteriakna aeda, kaikaga pähe, mille tagajärjel naisel parema silma kulm wigastada saanud.

Laps on wiidud aiawärawa ees ootawa autoga ära.

Valitsusvägede rünnak Kataloonia rindel.

Idafrondil francolased pidurdasid nende edasitungi.

ETA. Segre frondilt, 9. nowembril.

(Havas.) Walitsuswägede operatsioonide esimene faas Segre jõe piirkonnas on täiesti õnnestunud. Walitsuswäelased läksid mitmes kohas üle jõe ja tungisid 15 kilomeetri pikkusel frondil edasi 10 kilomeetrit. Lerida-Saragossa tee on kahest kohast läbi lõigatud. Francolaste tähelepanu on nüüd ära tõmmatud Ebro frondilt. Walitsuswägede poolt ähwardatud punktidesse on saadetud abiwägesid.

ETA. Bilbao, 9. nowembril.

(DNB.) Ühenduses Hispaania walitsuswägede lüüasaamisega Ebro frondil peaminister Negrin kutsus kokku sõjawäejuhatuse erakorralise istungi, kus otsustati alustada kohest wasturünnakut nii Kataloonia kui ka idafrondil. Walitsuswägede rünnak idafrondil algas pühapäewal Nulesi sektoris. Walitsuswäed tungisid takistamatuna francolaste territooriumile. Esmaspäewal francolased piirasid walitsuswäed sisse ja wangistasid hulga walitsuswägede sõdureid. 700 wangilangenud walitsuswäelase hulgas on ka kaks poliitilist komissari.

Francolaste ametlikus sõjateates üteldakse, et francolased on nüüd lõplikult wallutanud Mora de Ebro. Rünnakul Cartagenale on lennukeilt pillutud pommidest saanud wigastada üks laew. Walitsuswägede õhurünnak Cabrale Cordoba prowintsis on nõudnud 86 surmaohwrit. 117 isikut, peamiselt naised ja lapsed, on saanud haawata.

Francolaste sõjalaev saagijahil Belgia vetes.

ETA. London, 9. now.

(Reuter.) Briti õhujõudude üks lennuk on teatanud, et umbes wiie miili kaugusel Vandelaari tulelaewast ta on näinud üht kaubalaewa wajumas. Wajuja laewa kõrwal on nähtud Hispaania relwastatud traalerit „Nadiri", mis möödunud nädalal uputas Hispaania kaubalaewa „Cantabria" Cromeri kohal. Vandelaari tulelaew asub Belgia ranniku lähedal Wester Schelde lahe suudme juures.

Punavägi on alalises valmisolekus.

Marssal Voroshilovi kõne Moskva paraadil.

ETA. Moskwa, 8. now.

(TASS.) Nõukogude Liidu rahwad pühitsesid 7. nowembril rõõmsalt suure sotsialistliku oktoobrirewolutsiooni 21. aastapäewa. Sel puhul korraldati üle kogu riigi suuri rahwademonstratsioone ja sõjawäe- ja töölisparaade. Moskwas toimus Moskwa garnisoni wägede suurejooneline paraad ja töötajate suur demonstratsioon. Punasele wäljakule ja teda ümbritsewaile tänawaile olid paigutatud garnisoni wäed. Lenini mausoleumi äärsetele tribüünidele kogunes rohkel arwul külalisi: Nõukogude Liidu ülemnõukogude ja Nõukogude Wenemaa sotsialistliku liiduwabariigi saadikud, Nõukogude Liidu sangarid, kangelaslikest wõitlustest Hassani järwe piirkonnas osawõtjaid, rida teisi tuntud tegelasi, töölised — stahhaanowlased, Nõukogude waimse elu esindajad ja teaduse, kirjanduse ja kunsti esindajad. Tõstes terwituseks rusikat sammus tribüünist mööda wabariikliku Hispaania delegatsioon. Tribüünidele oli kogunenud ka wälismaa külalisi. Mausoleumi pahempoolsele tribüünile sammusid Stalin, Molotow, Kaganowitsh, Mikojan, Jezhow, Kalinin, Andrejew, Beria, Bulganin, Shwernik ja Dimitrow, keda terwitati tormiliste owatsioonidega. Täpselt kell 10 kaitsekomissar marssal Woroshilow ilmus Punasele wäljakule. Wõttes wastu Nõukogude Liidu marssali Budennõi raporti, Woroshilow terwitas wägesid, kes wastasid talle wägewate hurraahüüetega.

Seejärele Woroshilow sammus tribüünile ja esines kõnega, milles ta Nõukogude Liidu walitsuse ja üleliidulise kommunistliku erakonna keskkomitee nimel tõi terwitusi. Kõne käsitas ka wälispoliitilisi sündmusi. Puudutades Tshehhoslowakkia küsimust Woroshilow tähendas:

„Tshehhoslowakkiat ei lõhestatud mitte rahu huwides, waid sõja huwides. Maailmasõda wõib igal hetkel haarata iga riiki ja iga rahwast. Meie peame olema walwel. Lähenewad sündmused ei tohi meid leida ettewalmistamatuina. Stalini hoiatus, et meie punaarmeed, sõjalaewastikku ja õhuwäge tuleb igakülgselt kõwendada, peab kogu rahwast hoidma mobilisatsioonilise walmiduse olekus sõjalise kallaletungi korraks, et juhtumid ja keerdkäigud, mida wõtawad ette meie waenlased, ei leiaks meid ettewalmistamatuina. Punaarmee, sõjalaewastik, õhuwägi ja teised kaitseorganisatsioonid püüawad teha kõik, et olla igal hetkel walmis wastama waenlase löögile häwitawa löögiga. Meie teame, et fashism teritab meie wastu mõõkasid. Meie ei ole kartlikud. Meie töötame rahulikult ja kindlalt riigi kaitse kõwendamiseks ja meie relwastatud jõudude täiendamiseks. Nõukogude Liidu relwastatud jõud on alati täielikus walmisolekus," lõpetas marssal Woroshilow.

Lätis vahistati 2 eesti hulkurit.

Daugawpilsi lähedal peeti kaks Eestist pärit noormeest kinni, kes juba kolme nädala eest olid tulnud salaja üle piiri Lätisse. Noormehed on pärit Pärnust ja nende nimed on Wiktor Jermolaew ja Pawel Tambert.

Läti üliõpilaskoor tuleb Eestisse.

Läti üliõpilaskoor „Dziesmuwara" jõuab pühapäewal Tartu, kus teda wastu wõtab üliõpilaskonna segakoor. Samal päewal annab koor Tartus kontserdi.

Esmaspäewal sõidetakse edasi Tallinna ja sealt Helsingi.

Palestiina jääb jagamata.

Juutide ja araablaste esindajad kutsutakse ühisele nõupidamisele Londoni.

ETA. London, 9. nowembril.

(Reuter.) Eile õhtul awaldati Woodheadi komisjoni aruanne, milles üksmeelselt lükatakse tagasi Palestiina jagamise kawa, mille oli koostanud kuninglik komisjon.

Walitsuse Walges raamatus üteldakse, et wiimaste uurimiste walgusel on ettepanekut, luua iseseiswad Araabia ja Juudi riigid, wõimatu läbi wiia poliitiliste, administratiiwsete ja rahanduslike raskuste pärast. Seepärast walitsus wõtab endale wastutuse ka edaspidi walitseda kogu Palestiinat. On selge, et kindlaimaks rahu aluseks ja Palestiina arendamiseks oleks arusaamine araablaste ja juutide wahel. Walitsus on walmis tegema otsustawaid pingutusi niisuguse arusaamise edendamiseks. Selleks tuleb niipea kui wõimalik kutsuda Londoni Palestiina ja naaberriikide araablaste esindajad ja juutide esindajad, et arutada edaspidist poliitikat Palestiinas, kaasa arwatud ka juutide sisserändamise küsimust. Walitsus jätab endale seejuures õiguse keelduda wastu wõtmast nende Palestiina araablaste juhte, keda peetakse wastutawaks praeguste wõitluste eest Palestiinas. Walitsus paneb suurt rõhku sellele, et Palestiina küsimuses jõutaks lahenduseni wõimalikult kiiresti. Kui läbirääkimised Londonis ei anna teatawa aja jooksul tulemusi, siis walitsus otsustab küsimuse ise wiimaste uurimiste ja Londoni läbirääkimiste alusel.

Nagu selgunud, ei esine walitsus kolmapäewal alamkojas teadaandega Palestiina küsimuse üle.

Alusturvas võetagu välja sügisel.

Alusturvas imeb sisse neli korda rohkem niiskust kui õled. Alusturbasõnnik aitab tõsta mullaviljakust.

Wälised tööd talus hakkawad korda jõudma. Künnid on küntud, wiimased korraldused ja kohendused wäljas tehtud. Kel uudismaaharimine käsil, see põllumees muidugi töötab innuga selle kallal, kel aga ka see töö lõpukorral, see hakkab end seadma metsatöödele, esialgu küll hagude tegemisele kütteks.

On siiski weel töö, mis tuleb sügisel teha. See on nimelt alusturba wõtmine. Seda saab küll weel külmagagi teha, sest alusturwas ei külma nii kergesti läbi, ja kuigi pealmine turbakord on weidi külmanud, on maa altpoolt sula ja külmaga ongi seda tööd kuiwem ja mõnusam teha.

Alusturbaks kõlbab kõige paremini kõdunemata samblasoo pealmises kihis olew walge, kollakas wõi kollakas-pruun turwas, mis on kiuline ja kuiwades wähe kaalub. Rohkem kõdunenud ja wärwilt mustem turwas ei ole enam nii hea alusturbana, kuna see peenendatult annab palju tolmu ja ei ole suuteline sisse imema niipalju niiskust kui samblaline turwas, mis suudab sisse imeda kuna 12-kordse hulga oma kaalust.

Sisseimbumise wõime on eriti suur niisugusel turbal, mis on talwel läbi külmanud. Külmumine teeb turba pudedamaks ja pehmemaks. Külmunud turwas kuiwab rutem ja on kergem ka purustada.

Eelpoolnimetatud põhjustel, et wõimaldada turbal talwel läbi külmuda, lõigatakse alusturwas hilja sügisel. Kewadel ja suwel lõigatud alusturwas jõuab suwel kuiwada ja külm ei purusta siis selle koe ehitust.

Tawaliselt laotakse wäljalõigatud turbatükid august weidi eemale wäikestesse hunnikutesse, kuhu need kuni kewadeni jääwad. Kewadel, kui tükid juba pealt on kuiwaks tõmbunud, laotakse hunnikud ümber suurematesse hunnikutesse, kus siis turwas peab täielikult ära kuiwama, nii et seda saab küüni warju alla panna.

Alusturwas karjalaudas on wiimastel aastatel asendamatuks allapanumaterjaliks saanud. Tema pole mitte üksi ideaalne allapanumaterjal seetõttu, et suudab palju niiskust sisse immutada ja aitab seetõttu looma aseme kuiwa hoida, waid ka seetõttu, et imeb sisse ka laudas olewaid ammoniakgaase, seega ei lase rikneda lauda õhul ega lase ka kallist lämmastikku, mis nende gaasidega õhku kipub lenduda, kaotsi minna. Turwast tarwitades allapanumaterjaliks, saame wäärtusliku laudasõnniku, mis aitab mõjuwalt kaasa meie mullawiljakuse tõstmisele.

Seepärast karjapidajad, suurendage allapanuna tarwitatawat turbahulka, et see tõuseks wähemalt 10 m^3 lehma kohta. Turwast on lihtne wõtta neil, kel on olemas endal turbaraba, kuid kellel seda ei ole, see astugu lähema turbaühingu liikmeks, et siis ühiselt teistega endale turwast soetada.

Karjakontrollile allub 63.556 lehma.

Karjakontrolli levik 1937.-38. kontrollaastal. — Kontrollialuste lehmadega esikohal Tallinna konvent.

Karjakontroll puudub Irboska, Keina, Kärdla ja Värska konventides.

Karjakontrolli teostajate majapidamiste arv suurenes 1937./38. kontrollaastal 1073 võrra, kuna kontrollialuste lehmade juurdekasv võrdus 8372-le. Eelmise kontrollaastaga võrreldes suurenes majapidamiste arv ligi 14 protsenti ja

kontrollialuste lehmade arv üle 15 protsendi

võrra. Kokku teostati karjakontrolli 1937./38. kontrollaasta lõpus, s. o. juunikuus 8814 karja juures kokku 63.556 lehmaga. Kuna üldine lehmade arv tõuseb 446 tuhandele, siis kuulus nendest kontrolli alla üle 14 protsendi eelmise aasta 12,5 protsendi vastu. Karjakontrolli levikus on seega pea täpselt täidetud kava, mis Põllutöökoja poolt 1936. a. üles seati.

Selle kava kohaselt peeti normaalseks suurendada aastas karjakontrolli levikut 40 kontrollringi, 1000 karja 7000 lehma võrra, kusjuures kontrollialuste lehmade arv tõuseks 1,5 protsenti.

Karjakontrolli levikut ei saavutatud mingi erilise propaganda abil, vaid see sündis karjapidajate omaalgatusel. Karjakontrolli keskkohal on tulnud isegi

mõnes piirkonnas karjakontrolli levikut pidurdada, kuna kõikjale ei jätkunud vastavaid tööjõude — kontroll-assistente.

Selline teadlik karjakontrolli alla astumine lubab omakorda eeldada, et tulemused karjakontrolli töös kujunevad headeks.

Jälgides karjakontrolli levikut maakondade järgi, paistab silma, et suuremat poolehoidu on see leidnud Kesk-Eestis, Järva- ja Viljandimaal. Esimeses teostati kontrolli 26 ja teises 22 protsendi lehmade juures. Neis maakondades levis karjakontroll kõige rohkem ka 1937./38. kontrollaastal. Vähemat poolehoidu on leidnud karjakontroll karjamajanduslikult vähem arenenud maakondades. Nii kuulub kontrolli alla lehmadest Läänemaal 6, Saaremaal 5,4 ja Petserimaal kõigest 1,2 protsenti.

Põllutöökoja konventide piirkondade järgi nähtub, et

kõige suurem kontrollialuste lehmade arv oli Tallinna konvendis — üle 42 protsendi.

Järgneb Pilistvere konvent 32 protsendiga ja Kolga-Jaani konvent 28 protsendiga. Alla ühe protsendi lehmi kuulus kontrolli alla Noarootsi ja Petseri konventides. Täiesti puudus karjakontrolli teostamine Irboska, Keina, Kärdla, ja Värska konventides. Suurem kontrollialuste lehmade protsendi tõus oli 1937.38. kontrollaastal Järva-Jaani ja Suure-Jaani konventides.

Soomes avati uus suhkruvabrik.

Hiljuti awati Ida-Soomes Antreas uus suhkruwabrik, mis wõib ümber töötada 40—50 miljonit kilogrammi suhkrupeete. Wabrik asutati just selleks, et wõimaldada wäikepõllumeestele saada uut tuluallikat suhkrupeedi kaswatamisest. Wiiburi läänis on wäikekohti, kelle põllupindala on alla 5 hektaari 51% ja alla 10 hektaari 80,7% kõigist taludest.

Suhkruwabriku ehitamiseks andis walitsus toetust 10 miljonit marka.

Suhkrupeetide all oli tänawu 1806 hektaari. Suhkrupeete kaswatasid tänawu Ida-Soomes 8000 wäikepõllumeest ja umbes 3500 põllumajanduslike ringide liiget.

Et wabrik wõiks normaalselt töötada, on waja 40—50 miljonit kilo suhkrupeete. Seda saaki wõiks saada 2500 hektaarilt. Põllumehed wõiksid saada suhkrupeetide eest 7,5 miljonit marka.

Lääne-Soomes — Salos — töötab suhkruwabrik juba pikemat aega ja sealse ümbruse põllumehed on juba harjunud suhkrupeete kaswatama.

Steriliseeritud lehm võib lüpsta kolm aastat järgemööda.

Rootsis ja Soomes on tehtud katseid lehmade steriliseerimisega. Lüpswal lehmal opereeritakse munasari ja tehakse lehm suguwõimetuks. Seesugune kohitsetud lehm wõib lüpsta kuni kolm aastat järgemööda, piimaand on wõrdlemisi rohke ja piima raswasisaldawus suurem. Lõpuks lehm läheb rammusaks ja ta müüakse lihaloomana. Stokholmi läheduses on põllumehi, kes ei kaswata ise kariloomi, waid ostawad wanemaid lüpsjaid lehma, opereeriwad neilt munasarjad. Lehmad annawad kaks-kolm aastat piima, lõpuks nuumatakse nad rammusaks ja müüakse tapmiseks.

Põlva Põllumeeste konvendi piirkonnas areneb hoogsalt tõuloomade kasvatus.

Põlwa põllumeeste konwendi piirkonda Mooste walda Wiira külla asutati suurt walget tõugu kuldi jaam hr. Alfred Oinuse tallu. 1. klassi kult on juba kohale jõudnud. Mooste wald on üks suurimaid seakaswatajaid ja sinna kuldijaama asutamine oli wäga tarwilik. Warem pidas seal kuldijaama hr. Rudolf Sauk.

Poolakad tahavad Eestist siiamarja osta.

Pärnu kalanduskonsulendile Soomäele saabus Poolast Wilnost kiri sealselt bioloogia katsejaamalt, milles küsitakse, kas ei saaks Poolasse eksporteerida siiamarja.

Kuna tänawu siiamarja Eestis omalgi wähe, siis tuli poolakatele anda eitaw wastus.

Valgamaa noortejuhid koos.

Pühapäewal toimus Walgamaa noorkotkaste malewa wanemate juhtide kokkutulek malewa ruumes. Päewa awas malewa pealik J. Uuemaa, terwitussõnad ütles malewa wanem maawanem W. Welner.

Möödunud aasta tegewuse aruande esitas instruktor J. Saar, millest nähtus, et noorkotklus on Walgamaal näidanud järjekindlat tõusu.

Malewa juhtideks waliti üksmeelselt tagasi kõik endised: malewa wanemaks maawanem W. Welner, abideks major Saar, koolideinspektor A. Kõiw ja insp. K. Klement, malewa pealikuks J. Uuemaa, abideks instr. J. Saar ja O. Mägraken.

Läbirääkimistel oli elawaid sõnawõtte. Pooldati üksmeelselt noorteorganisatsioonide liitmist, mis kaotaks noortes omawahelisi hõõrumisi.

Maanoored tutvuge oma ümbruskonna minevikuga

Sagedasti ei tunne meie maanoored oma lähema ümbruskonna minewiku sündmusi ega ajaloolisi paiku. Terwe meie maa on aga täis huwitawaid sündmuspaiku, mis wääriwad unustusest uuesti üleskergitamist. On ju terwe meie maa üle külwatud arwukate lahingwäljade-, muinaslinnuste- ja teiste ajalooliste sündmuspaikadega, millised on wäärt, et neid uuesti meenutataks. Teadlik olles sündmustest, mis toimunud lähemas ümbruskonnas, nii lähemas, kui ka kaugemas minewikus, seob inimest selle maaga, mis on tema kodumaa. Teadmine, et siin on pidanud esiisad sangarlikke heitlusi arwukate waenlastega, annab eriti noortele enesekindlust ja rahwuslikku iseteadwust.

Nii kõnelewad meile Eesti muinaslinnused meie esiwanemate wisast ja püsiwast tahtest säilitada oma maa ja rahwa wabadust ja rippumatust.

Samuti peaksid noored teostama matku Wabadussõja lahinguwäljadele, kasutades juhina mõnd sõjasangarit, wõi „Wabadussõja ajalugu", milles toodud andmed ja skitsid annawad wajalikke andmeid matka teostamiseks. Tutwudes ja tähistades neid tähtsaid sündmuspaiku, wäldime nende unustusse wajumist. Säärastel matkadel wõib ka aluseks wõtta mõnd romaani, mille sündmuspaikadega tegelikult tutwunetakse. Sellistel tutwumismatkadel awastatakse nii mõndagi huwitawat, siin ilmneb, kus on kirjanik eksinud, wõi kus ta on tõetruult sündmustikku edasi andnud. Selliste romaanidena wõiks käsitleda „Kui Raudpea tuli", „Mahtra sõda" ja palju teisi ajaloolisi romaane.

Nüüd sügisel, kus külmanud maaga on wõimalik ligi pääseda ka märjematele kohtadele ja põllud on wabad wiljadest, on sobiwam aeg selliste matkade teostamiseks. Selleks walitagu üks ilus sügisene päikesepaisteline pühapäew. E. K—lo.

Noored seinalehte toimetamas.

Paljud noored tahawad oma mõtteid sõnastada paberile, et neid hiljem näha trükituna mõne ajalehe wõi ajakirja weergudel. Tõenduse sellest annab ka kaastöö hulk, mida noored saadawad oma ajakirjale „Tõusew Noorus". Wäga palju sellest on noorte kaastööliste oma meelehärmaks jäänud siiski awaldamata. Loomulikult ei wõimalda kõike awaldada ajakirja napp ruum, kuid palju saadetud kaastööst jätab oma sisult ja ülesehituselt päris tublisti soowida. Oleks tarwis enne weel palju harjutada ja täiendada, et minna suurema lugejaskonna ette. Katsetamiseks hea wõimaluse noortele annab oma seinalehe toimetamine. Seda on seni tehtud paljudes organisatsioonides, eriti seal, kus töö käib õpiringilisel põhimõttel. Oma seinalehe toimetamist wõib soowitada senisest rohkem ka maanoorteringidele, kuna see wõimaldab noortel endid täiendada kirjanduslikul alal ja seinaleht tekitab elawuse ja huwi ka ringi liikmeskonnas. Kui on tärganud huwi seinalehe ja selle wäljaandmise wastu, on esimeseks sammuks organisatsiooni koosolekul seinalehe toimetuse moodustamine. Toimetuses wõib olla 3—5 liiget, pea-, wastutaw- ja tegewtoimetaja, neile lisaks weel keeleline korrektor. Ringi koosolekul tuleks leida ka seinalehe nimi ja kaaluda, kui tihti seda wõimalik wälja anda. Soowitawamaks wõiks pidada wäljaandmist keskmiselt iga kahe nädala tagant, nii et ringi üldkoosolekuks oleks walmis ka wärske seinalehe number. Toimetusel on wõimalus ja tuleb näidata suurt leidlikkust kaastöö hankimisel ja seinalehe toimetamisel. Kaastöö tegemisel tekib paljudel küsimus, mida kirjutada seinalehes? Wastuseks wõiks öelda, et seinaleht on ringile sama, mis ajaleht laiemale ühiskonnale, ainult selle wahega, et seinaleht ilmub ainult ühes eksemplaris ja lugejaskonnaks on wäiksem ja kindel ringkond inimesi. Seda tuleb silmas pidada ka kaastöö tegemisel. Artikleid wõib olla nii praktilistelt, ühiskondlikult, kirjanduslikult, — ühe sõnaga, igalt alalt, ainult sisu ei tohiks olla ühekülgne, kuiw, asjalik ega igaw.

Toimetuse töö kergendamiseks tuleks kaastöölistel kirjutada kaastöö puhtalt lehe ühele küljele, mille toimetus paigutab sobiwale kohale seinalehes. Sel puhul jääb toimetusel ära aeganõudew ümberkirjutamine. Kui aga kirjutises esineb lause kui ka keelelisi wigu, tuleb kaastöö paratamatult ümber kirjutada kas toimetusel, wõi kui wõimalik, siis kaastöölisel endal. Toimetamisel ei tohiks unustada ka seinalehe wälist külge. Hea, kui leidub kunstniku kalduwustega noori, keda wõimalik tööle rakendada seinalehe toimetamisel. Illustratsioonide, karikatuuride j. m. wõiks tähelepanu pöörata ka wäljalõigetele ajalehtedest ja ajakirjadest. Siin tuleksid kõne alla üleswõtted awalikkudest tegelastest nende tähtpäewade puhul, pildid wälismaalt jne. Wäljalõike ajalehtedest wõiks teha ka koos wastawa artikliga, kui see olemas. Wäljalõigetega ajalehtedest ei tohiks siiski liialdada ja rõhuw osa olgu siiski noorte oma loomingut. Erinurk seinalehes peaks olema weel naljade, kuulutuste, ristsõnade ja mõnesuguste ülesannete jaoks. Kui seinaleht niiwiisi toimetatult astub lugejaskonna ette, siis on ta tõeliseks ümbruskonna kultuurelu peegliks, mille ilmumist huwiga oodatakse.

M. K.

Käib maanoorteringide ümberregistreerimine.

Üleminek uuele Haridusministri poolt kinnitatud maanoorteringi normaalpõhikirjale on käimas kogu maal. Selleks kutsutakse kokku ringi peakoosolek, kus põhikirja ettelugemise järele tuleb see kinnitada. Peakoosoleku poolt kinnitatud põhikiri tuleb saata iseseiswal ringil konwendi juhatusele, seltsi wõi ühingu juures olewail wastawa seltsi juhatusele peakoosolekul kinnitamiseks.

On loota, et juba käesolewa aasta lõpuks suurem osa maanoorteringe saawad uue põhikirja.

Maanoortejuhtide kursus Kuressaares.

12—13. now. peetakse Kuressaares Maawalitsuse ruumes maanoortejuhtide kursus, kus selgitatakse talwise kui ka suwise tööga ühendusesolewaid küsimusi. Põllutöökojast sõidab kursusele maanoorte sekretär R. Paglant.

Maanoorte sekretär asus ametisse.

Uus maanoorte sekretär Ruut Paglant on asunud oma ametikohuste täitmisele Põllutöökoja juures. Sekretäri ülesandeks jääb ka suuremate kohapealsete kursuste korraldamisel abistada maanoorte instruktoreid ja kanakaswatuse wõistlusega ühendusesolewate küsimuste käsitamine neil koosolekuil.

Kloostri konvendis edeneb maanoortetöö.

Seni tegutses Kloostri konwendis neli maanoorteringi: Audewäljal, Paldiski ümbruses, Põllkülas ja Lehetus. Wiimasel ajal on märgata teatawat edu, sest kaasa on hakanud lööma ka kutsekoole lõpetanud noored ja õpetajad. Nii on lootagi lähemal ajal uute maanoorteringide asutamist. Talwise töö elustamiseks korraldatud loengud Paldiski ümbruses, Põllkülas ja Audewäljal maanoorte instruktori M. Kala ja konsulent A. Sinisoo osawõtul aitawad omajagu tööle kaasa.

Paeluss lammastel.

Wastus lug. nr. 6542. Kui Teie lammastel felgus tapmise juures sooltes paeluss, siis wõib kindel olla, et see esineb ka neil lammastel, keda Teie kaswama jätsite. Paelusst wäljaajamiseks lammaste juures wõib tarwitada distaanipille. Peale selle wõite lasta loomaarstil lammastele sisse anda tetrakloorsüsinikku. Wiimane on kange mürk ja ilma arstitäheta apteegist wälja ei anta. Distaanipillisid tuleb anda igale lambale üks ja mõne aja pärast tuleks ravi korrata. Lammastel, kelledel esines paeluss, mida Teie tapmise juures leidsite, kõlbab nende liha wäga hästi inimtoiduks, samuti ka weri. Häwitamisele kuuluksid sooled, mida ei tohi anda ka koertele ega kassidele. Samuti tuleks häwitada weepõied, kui neid on leida makstal, wahelihal, keskmete serwal jne. Lammaste paeluss on ka inimestele teatawal määral kardetaw.

Siga jäi peale punataudi jalutuks.

Wastus lug. nr. 11583. Kui Teie siga peale sigade punataudi põdemist jalutuks jäi, siis näitab see, et punataud mainitud sea juures on muutunud krooniliseks, millest terweks-saamine küsitaw. Siiski on soowitaw toimetada haige seaga järgmiselt: hoida teda puhtas soojas ja kuiwas sulus. Sarnase sulu saab, kui seal pidada rikkalikult aluspõhku. Siis tuleks iga päew masseerida haigeid jäsemeid, peamiselt liigeste kohti, 10% joodwa-sogeeni seguga 1 : 3. Ka on hea, kui saate tepentiini seguga 1 : 3. Ka on hea kui saate teha haigetele jäsemetele sooje mähiseid. Looma surma puhul ei saa loomaarst koostada akti ega maksta ka kahjutasu, kuna seda ei tehta krooniliste sigade punataudi juhtude korral wastawa seaduse alusel.

Kuidas arstida nisakäsnu lehmal.

Wastus lug. nr. 6772. Nisa käsnad lehmadel on wõrdlemisi sagedane nähtus, mis on tüliks liipsmise juures ja kui neid on eriti palju ja suured, siis siinnitawad nad ka liipsmisel lehmale teatawat walu. Nende häwitamine wõib ründida ainult siis, kui lehmad on kinni jäänud, kuna liipsiperioodi kestel see wõimata on. Käsnade kõrwaldamiseks nisädelt on mitu wiisi: 1) Arasidumine, mis seisab selles, et peene tugewa niidiga seotakse käsn õige nisa wastast tugewasti kinni, hea kui niiti järgmisel päewal weel tugewamini käsna ümber pingutatakse. Selle tagajärjel kukuwad käsnad mõne päewa pärast iseenesest ära. Seda saab teha ainult suuremate käsnadega. 2) Lehma kinnioleku ajal lõigata ära terawate kääridega kõik käsnad õige nisa wastast ja hoawad määrida jooditinktuuriga, õigem aga üle põletada põrgukiwi pulgaga.

Wastus lugejale 5065: Tiisikuses hobuse tagasiwõtmist ja ostuhinda tagasi saab ostja müüjalt nõuda, kui wiimane haigusest teadis ja sellest ostjale waikis.

Wastus lugejale 31772: Seadusejärgse pärimise teel saadud talu ilma ligemate weresugulaste-pärijate nõusolekuta wõõrastele või kaugematele sugulastele pärandada ei saa, wastasel korral wõiwad pärijad testamendi tühistamist nõuda kohtu korras. Kui nad seda ei tee, siis kinnitatakse testament seaduse jõusse ja hiljem seda enam tühistada ei saa. Kui on lapsed või lapselapsed, siis on nemad pärijad ja õed-wennad või wiimaste lapsed pärijatena arwesse ei tule.

Wastus lugejale 1046: Lapse kaswatusraha wõite nõuda tsiwiil kohtu korras lapse isalt ka tagant järele. Pöörake adwokaadi poole.

Wastus lugejale 7172: Oma ostetud või kingi teel saadud talu wõib omanik wõõrandada kellele tahab ja kinkida ka ainult ühele lapsele, teisi ilma jättes. Seadusejärgse pärimise teel saadud talu peab jääma kõigile lastele, wastasel korral wõiwad ilma jäänud testamenti või kinkelepingut kohtu korras tühistada.

Wastus lugejale 5906: Pristawi tegewuse peale wõib kaewata kohtule, kuid säesolewal korral Teie kirja andmetel pole kaebamiseks mingit põhjust, sest raha jagamise kawa koostamine wõis wiibida pristawist mitte äraolenewatel põhjustel. Mis puutub Teie allkirja arestimise lehel, siis ei ole pristawil mingit huwi seda wõltsida ja kindlasti on see Teie allkiri, mille andmist aga Teie ise unustanud olete. Pealegi wõite seda kontrollida, kuna oma allkirja tunnete. Walekaebuste pärast sarnastes asjades wõib raske karistuse alla langeda. Seepärast olge siiüdistuse tõstmisega ettewaatlik.

Wastus lugejale 763: Weelühisuse asutamiseks kaasabi annab Põllutöökoja maaparanduse talitus Tallinnas, Pikk tn. 40, kus ka loodimise ja muid eeltöid tehakse. Wõite ka pöörata maakonna weekomisjoni poole, maawalitsuse juures. Käesolewal juhul wõib weelühisust asutada, kuid kas see ennast tasub, on asjatundjate otsustada, mille üle selgust saate eelnimetatud asutustest.

3) Käsnad ära põletada suitsewa salpeeterhappega, mida tuleb aga teha õige ettewaatlikult, et mitte muud nisa osa põletada. Nisa käsnad on nakkawad, seepärast peaksid liipsjad nisakäsnadega lehmad alati wiimastena liipsma, et takistada käsnade lewikut ka terwetele lehmadele.

Wastus lug. 7327. Tõesti tuleb ette juhtumeid, kus inimese normaalne kehasoojus on üle 37°. Kehasoojus wõib tõusta ka ärritusest ja wästmusest. On kirjeldatud juhtumeid, kus ärritusest kehasoojus tõuseb 39°-ni. Tekib see sellel teel, et kergesti ärrituwate weresoonte juures kuum weri siseelunditest paiskub naha alla ja sellega tõstab temperatuuri.

Wastus lug. 7116. Soolatüügastest wõib lahti saada ettewaatlikult põletades neid kontsentreeritud wääwelhappega.

Wastus lug. nr. 2495. Teie haigus — kopsu limastumine, wõib tingitud olla ehk kopsude igienemisest, wõi südame nõrkusest, sobiwa rahu saamiseks peate siiski pöörduma sisearsti poole.

Wastuseks lugejale 6619. Raamatute köitmisel kõige sobiwamaks kleepaineks on kas kartulijahu wõi püülijahu kliistrid, millised on segatud wähesel määral tisleri liimiga. Puhtuse mõttes on paremaks kartulijahu kliister, kuid kõige tähtsam on hoida ise töö juures piinlikku puhtust — sest hooletult töötades wõite määrida töö ka kartulijahu kliistriga.

Wastuseks lugejale 6368. Head wärnitsat saate keeta ainult puhtast linaseemneõlist, kuid linaseemneõli ja wärnitsa walmistamine nõuab erisisseseadet, aurutajat, purustajat, pressi jne., mis koduseks tarwitamiseks wärnitsa walmistamise liiga kulukaks teeb.

Wastus lugejale 9168. Majaseene (wammi) wastu peab wõtma tarwitusele põhjalikud abinõud, muidu temast lohti ei saa. Kõigepealt tuleks kõrwaldada kõik wigased kohad mäluraiumise teel, samuti nende lähem ümbrus. Uued asemele tehtud osad tuleb üle pintseldada karbolineumiga ja ümbrusesse puurida aukusid, millesse karbolineumi walada. Tuleb hoolitseda, et ei oleks umbseid kohti — õhuwahetus peab olema hea. Ka on müüdail puuseene wastu teatud soolasid, mis on müüdail kas apteekides wõi rohukauplustes.

Neljapäeval, 10. novembril.
TALLINN-TÜRI-TARTU.

7.00 äratusmäng. Võimlemine. 7.20 päevauudised. Ilmateade. 7.30 hommikukontsert. (Helipl.) 8.15 hommikupalvus — õp. mag. K. Saarse. 8.35 perenaistele. Turuteated. 12.00—12.40 Kooliraadio. „Borneo", kuuldepilte elust Borneo saarel. Mayne-Reidi jutustuse järele kuuldepiltideks seadnud A. Üksip. 16.50 teated ja reklaam. 17.00 Türi: Inglise keel edasijõudnutele — R. Seth. Tallinn ja Tartu: Viiul, tshello, klaver. (Helipl.) 17.30 tantsides läbi sajandite. (Helipl.) 18.10 mudilastele. „Laske mardid sisse tulla..." Mardilaulu ja juttu tuttavast talust. 18.40 päevauudised. 19.00 õige aeg. Teated. 19.05 viis minutit tervisele — dr. med. M. Kask. 19.10 ooperiaariaid. A. Amjärv (metsosopran). 19.30 majanduslik ringvaade — L. Grandberg. 19.45 kol. J. Maide: Kakskümmend aastat Kaitseliidu vabatahtlikku kodukaitsetööd. 20.00 Eesti marsse. (Helipl.) 20.30 „Raamatukaupluses", kuuldemäng. Agapetuse farsi järele seadnud A. Korsen. 21.00 kirjanduslikud uudised. 21.15 mardipäeva-kontsert. RR orkester, juh. P. Nigula. 22.00 õige aeg. Päevauudised ja spordiateated. 22.10—23.00 orkestrikontsert. RR orkester, juh. P. Nigula.

Reedel, 11. novembril.
TALLINN-TÜRI-TARTU.

7.00 äratusmäng. Võimlemine. 7.20 päevauudised. Ilmateade. 7.30 hommikukontsert. (Helipl.) 8.15 hommikupalvus — õpetaja L. Raudkepp. 8.35 Tallinn ja Türi: Turuteated. 16.50 teated ja reklaam. 17.00 pärastlõuna-muusika. (Helipl.) 17.45 Türi: Agr. J. Saarsoo: Põllumajanduslik nõuanne. 18.00 Türi: Põllumajanduslik päevaküsimus. 17.45 Tallinn ja Tartu: Serenaade. (Helipl.) 18.10 lastele. „Viljandi lapsed korraldavad peo". Laule ja deklamatsioone Viljandi kooliõpilastelt. 18.40 päevauudised. 19.00 õige aeg. Teated. 19.05 keelpillimuusika. P. Ivanovi banjokvartett. 19.35 Eesti keel R. Kress. 20.00 Poola vabariigi 20. aastapäeva aktus. („Estonia" kontsertsaalist.) 21.00 Pidulik sümfooniakontsert Poola vabariigi 20. aastapäeva puhul. (Varssavist.) Kaastegevad: Varssavi filharmoonia ja Poola ringhäälingu orkester ning koor G. Fitelbergi juhatusel, S. Zawadzka (sopran) ja Z. Dygat (klaver). 22.00 õige aeg. Päevauudised ja spordiateated. 22.10—23.00 muusika hilisõhtuks. Corso-trio.

„Valge hädaoht".

Wellingtonide harukaupluste juurde. Selline isiklik ülewaatus sundis tema arwates arwukaid osakondade juhatajaid olema korralikud. Mitmed ärid asusid sadade miilide kauguselt pealaost Geadenhalli tänawas ja lennukiga wõis seda maad katta hoopis kiiremini kui näiteks rongi wõi autoga.

Päewal, millal Bob Strong külastas Garth Wellingtoni, saabus Paul koju warem kui tawaliselt. Kawatseti alustada uut suurejoonelist reklaammüüki ja ta oli koos oma wastawate eriteadlastega eelmisel päewal koostanud kawa, mida tahtis täna õhtul weel põhjalikult uurida.

Hoolimata oma tublidusest ärialal polnud Paul Wellington sugugi ühekülgne mees. Ta wõis äriasjade kõrwal tegelda ka muuga. Ta oli sunnitud selleks wiimasel ajal.

Ükskinda raamatukogutoas teed rüübates arutas ta oma olukorda. See polnud kadestamiswäärne. Kuigi ta oli Sylwia Hartbyle wiimaste kuude jooksul osutanud silmapaistwat tähelepanu, kuigi ta oli teda armastanud juba aastaid, oli ta hoidunud tegemast abieluettepanekut.

Mitte, et tal puudus selleks julgus. Paul Wellingtoni taolise sihikindla ja iseteadwa mehe kohta olnuks see naeruwäärt põhjus. Seltskondlikust kui ka majanduslikust seisukohast olnuks abielu wäga sobiw, kuna sir Thomas Hartby oli hiigelwarandusega aadlik ja põlwnes wanast ja auwäärsest perekonnast laialdaste seltskondlikkude sidemetega.

Kummalisel kombel oli aga just see põhjuseks, mis takistas Paul Wellingtoni. Politsei oli wiimasel ajal olnud wäga aktiiwne ja Fergus Reevesi mõrwamine oli neile annud uusi juhiseid, mille alusel töötada. Paul oli kuulnud, et keegi Hartby tehaseis töötaw mehaanik oli wangistatud ja uudis sisendas talle kaswawat rahutust. Kui imet ei juhtu, selgitab politsei lõpuks kolm hiljutist mõrwa. Wellingtonide perekonna au oli ohustatud. Lugupidamine, mille saawutamise eest Paul oli nii innukalt hoolitsenud, ähwardas ühel hoobil langeda kokku, ja ta ei tahtnud Sylwiat ega ta isa kaasa kiskuda kohtuprotsessidesse.

Gail Ingletoni wõimuses seisis neid seltskondlikult häwitada ja ta isalt wõtta aadlitiitel, mille poole wanahärra eluaeg oli püüdnud. Tüdruk oli töotanud waikida ja Paul Wellington teadis, et ta peab sõna. Kuid Paul Wellington polnud rahul köneluseega, mis toimus St. John's Wood'is. Mõneks sekundiks oli tüdruk kaotanud usu temasse, kui nood õnnetud kaardid olid tal langenud käest. See oli kahetsuswäärne juhtum ja ta pidi kokku wõtma kogu oma köneosawuse, et tüdrukut weenda ta kahtluse ekslikkuses. Paul Wellington ise oli tabamise eest kaitstud, kuid tüdruk mitte.

Ta oli rahul, et tüdruku kadumine oli teostunud nii osawalt. Ta oli kindlas kohas nii politsei kui ka Pierre Gruveli eest. Wähemalt mõni aeg ei põhjusta ta temale mingit muret.

Lõpetanud teesoomise, süütas ta sigareti. Ta mõtted olid rännanud juba müügikawadele, millega ta kawatses täna õhtul tegelda, kui sisse astus teener.

„Mr. Garth on siin, sir. Ta ütleb, et peab teiega kohe rääkima."

Wellington waatas halba aimates üles. Kuid ta sai otsekohe enesewalitsuse tagasi.

„See on esimene kord, kus perekonna kunstnikust liige päraast kodunt

Strong nõjatus toolil tagasi, ristas jalad ja silmitses Garthi uuriwalt.

„Meie ühine sõber Raiefield arwab teisiti," tähendas ta waikselt. „Wõibolla peaksin üle andma ta wabanduseb teie petmise pärast. Ta töötab nimelt minuga koos wäga keerulise küsimuse lahendamisel. Ta — ta rääkis mulle, mida te ütlesite talle miss Ingletoni kohta, ja mis juhtus, kui ta käis wiimati siin."

Garthil kulus pisut aega Bobi sõnade taipamiseks. Ta ilme oli solwunud ja ühtlasi üllatatud.

„Raiefield sõbrustas meiega siis Gaili üle walwamise sihiga," pomises ta pahaselt. „Ma ei pidanud teda nii alatuks. Kuid miks spioneeris ta miss Ingletoni? Selge mulle seda."

„Teie tempo on pisut liig kiire, mr. Wellington. Raiefield ei spioneerinud miss Ingletoni. Ta kohtas teid mõlemaid täiesti juhuslikult. Alles siis, kui ta märkas, et miss Ingleton millegi pärast hirmu tundis, pidas ta wajaliseks sellest mulle teatada — täiesti miss Ingletoni huwides mõistate?"

Seletus rahustas Garthi.

„Ah sellepärast ta kõneles teile! Nüüd, kus te teate, pole mul mingit mõtet salata, et ma tõesti olin Gaili pärast mures. Põhjuseks polnud mitte Reeves. Pole tähtis, kas ta tundis teda wõi mitte. Waene mees on surnud. Kuid ta mõrwar, Pierre Gruvel, wiibib ikka weel wabaduses. See on mees, keda miss Ingleton kartis." Ta tõmbas sõrmedega läbi juuste. „Taewas teab miks."

„Kas ta teile pärast Raiefieldi lahkumist ei seletanud lähemalt?"

„Ei. Kui teda küsitlesin, kaebas ta peawalu."

„Ta rääkis Raiefieldile, et Gruvel teda jälitanud. Kas teadsite seda, mr. Wellington?"

Ilmsesti Garth ei teadnud seda. Ta murelik ilme süwenes.

„Wäga wõimalik. Gail liikus wiimasel ajal wäga palju ükskinda. Wõibolla ongi hea, et ta pole kellelegi teatanud, kus ta wiibib praegu. Loodan ainult, et ta on kindlas kohas selle kuradi eest. See on peaasi."

Strong tõusis, kuna oli selge, et Garthil polnud talle anda mingeid teateid.

„Wõite olla kindel, et teeme kõik wõimaliku miss Ingletoni ülesotsimiseks, ja kui waja, paigutame ta politsei kaitse alla. Arwan, et peaksin enne minekut heitma pilgu ka miss Ingletoni tuppa, mr. Wellington."

„Hea küll," nõustus Garth mornilt ja otsis pükstaskust wõtme. „Pidasin paremaks ukse lukutada," seletas ta. „Ma ei tahtnud, et perenaine igalpool ringi tuhnib. Midagi pole seal liigutatud. Kõik on täpselt nii, nagu miss Ingleton lahkudes jättis."

Kümme minutit hiljem oli Strong toa otsinud läbi, leidmata midagi, milleaa seletada tüdruku äkilist lahkumist, wõi leida ta praegust asukohta.

Toas ringi waadates peatus ta pilk kortsutatud paberil, mis oli wisatud tühja kaminasse. Ta astus kamina juurde, wõttis paberi ja rullis selle lahti. See oli ümbrik, millele oli kirjutatud nimi ja aadress:

„Paul Wellington, Esq.
15, Oakfield Drive,
St. John's Wood, N. W. 8."

Pool tundi jutlemist poolakatega.

Meeleolusid kojusõitvate poola põllutööliste keskelt.

Wanades ja sent tühjades kasarmuruumides Walgas Kuperjanowi tänawas on nüüd perekas kogu rahwast. Kasarmuõuel, siseruumides ja tänawalgi on suur sagimine. Elaw wene- ja poolakeelne jutukõmin ja kilked kostawad kaugele. Lahkuw poola töölispere peab siin oma puhkepäewa enne ärasõitu. Wõi õigemini: enne tagasisõitu oma koju. Koju tahab igaüks — ka poola põllutöölisel on seal ootajaid, on, keda ise igatsetakse ja soowitakse näha peale pooleaastast wõõrsilolekut. Igatsuse warstine täitumine tõstab tuju ja wähendab wintsutawa reisi raskust.

*

Kasarmuwärawal rüselewad poola poiss ja plika. Mõlemal näod õhutawad nagu kaks punast õuna — tunnistus heast terwisest ja korralikust toitlusest eesti talus.

Wõõra terwitusele tüdruk wastab selges eesti keeles: „Tere, tere!"

— Ah, et... eesti plika poola poisiga siin kasarmuwärawas?...

— Ei, seda küll mitte, oleme ikka Poolamaa inimesed mõlemad! — kiidab poiss, kui eestikeelsele küsimusele wastust mitte järgnedes küsimust on korratud wene keeles. — „Wot tema oskab weidi eesti keelt, mina kah oskan weidi eesti keelt" — wastab poiss wene keeles ja lisab siis täie südidusega: „Palun, preili..." —

*

Kasarmu ustelt paistawad silma suured, poolakeelsed plakatid-, mis peawad tähendama, et ruumid on eraldi meestele ja naistele. Kuid poola temperament nähtawasti ei kannata eraldamist ja alumisel korral asuw „naiste kasarm" on tulwil kurameeriwaid poola poisse. Istutakse paaride wiisi põrandal ölgedel wõi pampude-kastide otsas ja westeldakse. Paaride wiisi siirdutakse siit ka linna jalutama.

Alumisel korral asub ka „koloonia passiosakond", kus pikk töölisteseba ootab ametnike laua ees oma dokumentide ja piletite korraldamist. Nii Põllutöökoja kui ka Poola saatkonna ametnikel on kibedat käimist ja korraldamist. Siirdudes tagasi naisteruumi, sasib üks poola ametnikke seal parajasti turjast üht „hakkajamat" poola poissi, et teda ruumist wälja tõsta — poiss on läinud oma käitumises õrnema poole suhtes weidi liiale.

— Ega neid siia öösels kokku wõi jätta! Ohtul tehakse ruum meestest lagedaks ja kell 9 peab walitsema täielik rahu, — seletab Põllutöökoja ametnik.

Üldiselt aga näib, et poisid on siiski kenad ja korralikud. Jutlemine oma nais-kaasmaalastega wiisakas ja ei ühtki wiinastanut.

— Ar wiina wõi? Miks ei wõta, wõtame küll, kuid ega me siia ei tulnud wiina wõtma. Tulime teenima, kodus pere tahab kah elada! — seletab üks küsitletawaist poolakaist, mees aastatelt weidi üle wõi alla kolmekümne tõsisel ilmel. — Aga wot, kui hea baarin annab ... ega ära ei ütle...

*

Ruumi tagumisest nurgast wahib mitu paari poola tüdrukute särasilmi...

Üks tüdrukuist askeldab kõhuka leiwakoti kallal. Koorib sealt wälja tüseda wõipurgi, tubli tüki seasinki, walgeleiwa pätsi ja muud söödawat ning waatab siis muhedal näol wastu, nagu tahaks öelda, et kas mul pole tore söömaaeg!

— Mäletan baarinit küll, tegite kewadel meist, see tähendab minust ja sõbrannast pildi. Lubasite panna ajalehte, aga ei ilmunud. Petsite niisama!...

— Töepoolest, pilt sai tehtud, aga kui lehes ei ilmunud, siis sellepärast, et... pilt wist ei tulnud nii kena, nagu olete teie ja teie sõbratar... — ütlen, meenutades, et kewadel puutus tõesti silma üks haruldaselt kena poolatar, keda koos teisega — samaga, kes praegu waatab oma „söömaaja" juures, sai pildistatud.

— Aga kuhu teie sõbratar siis jäi? Tulite koos ja sõidate lahus?

— A wot, ana sawsem ne ujeedet!

— Wõi nii, jääb ka talweks siia!?

— Talweks, suweks, jälle talweks, jääb igawesti!

— Wõi nii, ah et hakkab siis eesti perena...?

— Just perenaiseks. Peremees ei petnud nagu teie... oma pildi tegemisega, — naerab tüdruk lõkerdades.

— Nu jah, aga... kus te teenisite?

— Mina? Mina teenisin Tartumaal, aga tema Wirumaal.

— Ja tulewal aastal tahate kah Wirumaale... oma sõbratari pojale ristiemaks!

— ...oib-olla tahan, aga wõib-olla ei taha kah! — on trotslik wastus ja uuesti algab sorimine leiwakotis.

— Aga on teil kuldawäärt perenaine olnud, wõi koguni peremees pant kaasa niisugune toreda toidukandami? On peremees noor ja poisimees?

Tüdruku kõrwalestad lööwad õhetama, siis ka põsenukid. Pilk pöörab alul maha, siis lööb tragilt pea selga:

— Aga kui ongi, mis siis. On jah poisimees ja tulewal aastal lähen sinna tagasi. Pange lehte, kuid pilti ma enam teha ei lase!...

*

Ruumis algab üldine leiwakottide sorimine. Kõigil on peremeeste-perenaiste poolt kaasas nelja päewa toidumoon. Kuid näib, et kotid lööwad wastu rohkemakski. Paljudel ja...5 külakosti wiia ka Poolas ootawatele mudilastele, wendadele-õdedele. Kindel tõendis, et poola tööline ja eesti peremees ei ole suwel üksteisele suhtunud halwasti ja et wastastikune mälestus jääb mõlemale hea kuni kewadise jällenägemiseni.

Ainult üks, Pärnumaalt saabunud mees ei leia oma leiwakotist muud kui silku ja musta leiba. Mehe olemisest-käitumisest paistab, et tema ei peaks ise selle „näljakuuri" korraldamises süüdi olema, kuid mine tea... jäägu peremehe nimi siin siiski nimetamata. Põllutöökoja tööbüroo juhataja tema nii-kui-nii juba registreeris ja kui poolaka seletused oma peremehest paika peawad, siis tuleb sel Pärnumaa mehel tulewal aastal küll oma töösõuga läbi ajada.

*

Ülemiselt korralt kostub „meeskoori" laulu. On kurblik-weniw meloodia. Sõnadest küll aru ei saa, kuid sageli kostab „koja" ja „omaksed". Ja miks ei peaksk kostma. Siin on koos üle kuuesaja inimese, rändaw, sageli wõõrsil olew, kuid töökas, tundeline ja koduarmastam rahwas.

Tiit

Kolga-Jaani maanaiste seltsi juubel.

Hiljuti pühitses Kolga-Jaani maanaiste selts oma tegevuse 10 a. juubelit, mis on olnud viljakas ja tulemusrikas.

K.-Jaani maanaiste seltsi ellukutsujaks ja waimseks emaks on kümne aasta wältel olnud praegune esinaine pr. Marie Erits, kes ka ühtlasi Viljandi-Kolga põllumeeste konwendi liige ja tuntud seltskonnategelane K.-Jaanis.

Pildil seltsi juhatus 10-dal juubelipäeval. Esireas wasemalt pr. Linda Mihkelson, pr. Marie Erits (esinaine), pr. Amalie Nurmberg ja pr. Leida Luts. Teises reas seisawad: prl. Liisi Kull, pr. Helene Pedak, pr. Linda Jaanson ja prl. Anni Sepp. Pildistatud K.-Jaani rahwusrõiwastes.

Sõjaväele kaerte ostmine lõpeb.

Sõjawägede Warustuswalitsus lõpetab sõjawäele kaerte ostmise wiljaostu teadaandes mainitud sõjawäe toitlusladudes üleriigiliselt 11. nowembrist s. a.; wiimane ostupäew sõjawäe toitlusladudes on 10. nowembril.

Petseris pakutakse müüa võltsitud lina.

Wiimasel ajal on linatootjad Petseri- ja Wõrumaal massiliselt hakanud turule tooma wõltsitud lina. Katsutakse linade kaalu kunstlikult suurendada, milleks tihti kastetakse weega märjaks linaleisikaid, samuti peidetakse linaseisikatesse liiwa, soola, kiwe ja linajäätiseid, mis aitawad linade kaalu tõsta. Kõige tihedamini on linadesse peidetud takku ja linaluid, samuti on petmise otstarbel segatud erinewate kwaliteetitega linu, kusjuures kõrgemakwalilise linapeodesse on peidetud madalamakwalilist lina, wõi on takud pekstud linapeode otstesse. Tihti on ka linapeod puhastatud ainult ümberringi, kuna aga keskkohad ja otsad on jäetud puhastamata, wõi on puhastatud hoopis wähe.

Loomulikult pole linaostjatel wõimalik kõiki linu põhjalikult kontrollida, kuna tihti ootawad wastuwõtmist kajad koormad linu. Eriti raske on see laadapäewadel, millal linu eriti palju turule toodud. Alles hiljem, lina ekspordiks ümber pakkides, selgub, missugust alawäärtuslikku kaupa on turule toodud. Samuti jätab wiimasel ajal soowida linade wäljatöötamine. Turule on hakatud tooma koguni pooleldi walmisharitud linu.

Nüüd on aga Petseris linaeksportöörid omawahel kokkuleppe sõlminud, mille järele alates 1. nowembrist ostetakse ainult korralikult wäljatöötatud lina. Samuti otsustati wastawad abinõud tarwitusele wõtta, et linade wõltsimist ära hoida.

Teine ja kolmas rida olid tõmmatud läbi.

Sõnalausumatult pöördus Strong laual asetsewa kirjapressi juurde. Seda oli tarwitatud ainult kord, sest walge lehe keskel oli ainult paar segast rida. Strong hoidis kirjapressi wastu peeglit ja suutis ainsiisi lugeda järgmisi sõnu:

„...parem lahkuda Gruweli ulatuspiirkonnast. Saadan oma aadressi..."

Need read ja aadress ümbrikul olid kirjutatud sama käekirjaga.

Mõtlikult lõuga siludes pöördus ta Garthi poole, kes uudishimulikult piilus tal üle õla.

„On see miss Ingletoni käekiri?" küsis ta.

Garth noogutas pooleldi wastutahtmist.

„Gruweli ulatuspiirkonnast," pomises ta. „Mulle jäetud teates ei mainud ta üldse Gruweli."

„See oli määratud teie wennale," ütles Strong ümbrikku näidates. „Miss Ingleton kirjutas mõtlematult waleaadressi; siis meenus talle äkki, et teie wend elab hoopis Suttoni lähedal ja ta wiskas selle ümbriku ära ning wõttis uue."

„Jaa," wastas Garth mõttes. „Jah, nii see wõib küll olla." Walus pettumus peegeldus ta silmist. „Miks kirjutas Gail mu wennale? Ta nägi teda ainult kord ja Paul ei meeldinud talle üldse."

Strong rebis kirjapressilt pealmise lehe, asetas selle ümbrikku ja pistis taskusse. Ta otsustas Garthi ekstrawamused kõrwaldada.

„Wõite mind uskuda, mr. Wellington, et teie wend polnud sugugi nii wastik miss Ingletonile. Wastupidi — nad olid isegi suured sõbrad. Wiimaste kuude jooksul kohtasid nad korrapäraselt."

Kunstnik silmitses teda uskumatult.

„Öelge seda weel kord!"

Ja kui Strong öeldut kordas, lisades, et Paul Wellington ja Gail Ingletoni on mitmel korral nähtud koos „Langenud ingli" wõõrastemajas, neelatas Garth raskelt. Ta oli rabatud. Ta heasüdameline nägu oli muutunud kalgiks. Ta hääl kähises surutud ärewusest, kui ta küsis: „Olete kindel selles?"

„Täiesti," wastas Bob teda teraselt silmitsedes.

„Just seda liiki wõte, millega Paul saab hakkama," sosistas Garth. „Tema nähtawasti teab ka midagi sellest mõrwarist Gruwelist." Ta silmad kitsenesid. „Otsin Pauli üles ja ütlen talle oma arwamuse."

Bob ei öelnud midagi. Ta oli lootnud, et Garth seda teeb ja tundis waikset rahulolu mõttest, et kaswawa waenlikkuse tõttu wendade wahel wõib päewawalgele tulla uusi huwitawaid tõiku. Garthi käitumisest wõis Paul ehk sattuda segadusse ja teha mingi wäärsammu. Wõimalik, et ta wägisi sunnitakse tegewusse oma huwide päästmiseks. Kogu mõtte taga peitus aga rohkem, kui wäliselt näis, sest warahommikul oli Bob Strong teinud ebamugawa oletuse.

Garthi juurest läks ta tagasi Scotland Yardi ja alles siis, kui ta oli öiendanud midagi äärmiselt tähtsat, wälius ta, et einetada. Siis, waewalt märgates, mida ta sõi, korraldas ta kõiki andmeid Hartby lennuõnnetuse kohta ja püüdis neid kooskõlastada oma üllatawa oletusega. Et see tal õnnestus, ilmnes ta pilgust.

Kell kolm oli ta tagasi Scotland Yardis ja helistas Raiefieldile.

„Ma ei kuulanud üle Gail Ingletoni ja ma ei wahistanud teda," seletas ta Raiefieldi küsimustele. „Ma ei saanud temaga kokku."

„Tähendab, ta polnud kodus?"

„Ta on kadunud. Möödunud ööl pakkis ta kohwri ja lahkus ja pole senini tulnud tagasi."

Wiktor naeratas.

„Ma ei saa just öelda, et olekssin kurb. Mida kawatsed teha nüüd? Lasta oma werekoerad ta jälgedele?"

Strong raputas nukralt pead. Raiefield poleks olnud nii heas tujus, aimanuks ta, mida Bob mõtles. Ta nimelt kahtles tugewasti, kas Gail Ingleton oli weel elus.

„Tahan, et tulekssid kohe siia, Wik," ütles ta ettewaatlikult. „Pean sinuga midagi läbi rääkima."

Ta riputas toru aeglaselt hargile ja silmitses seda kaua mõtlikult. Ta oli weidi ärewuses, hoolimata sellest, et oli teinud hiilgawaima järelduse oma karjääri kestel. Kui Wellingtoni seif tõesti tühjendati, arwas ta teadwat, kes seda tegi. Ja Gruwelile saaks ta anda teise nime — nime, mis üllataks Raiefieldi. Kuid enne kui tal puudusid tõendused oma oletuse kohta, pidas ta warajaseks sellest kõnelda. Isegi mitte sir Basil Beckfordile, otsustas ta.

20. peatükk.

Wellingtonide maamajake Suttoni lähedal ei lisanud ilult midagi sajawiiekümne-aakrilisele maa-alale, mis teda ümbritses. See oli lihtne ilustusteta kwiehitus, sünge ja auwäärne.

Edgar Wellington oli hoolitsenud selle eest, et mitmed suursugused isikud tundsid seda maja. Lootuses seltskondlikule karjäärile korraldas ta seal tihti wastuwõtte, kujutledes, et selline lihtsust ja wäärikust sisendaw ehitus wihjab soodsalt omaniku iseloomule.

Mööbel ja waibad Arltoni mõisas olid hinnalised ja head; teenrid eeskujulikud; sünged, pancelitud toad nii äärmiselt korras, et kui Garth pärast kaheaastast kunstistuudiumi Pariisis pöördus tagasi koju, ei suutnud ta taluda elu selles majas. Paulile aga kehastas elamu kõike, mida ta pidas wäärtuslikuks korraliku inglase koduses elus, jagades selles suhtes täielikult isa arwamist.

Mõis asetses neljanurgelise maalapi ühes nurgas ja oli maanteest eraldatud hästihoolitsetud muru ja lillepeenardega. Maja taga asus park ja kõrwal roosiaed, mille keskel oli wäike tiigike purskkaewuga. Kuid tagapool oli maapind saanud wähe tunda hoolitsewat kätt. Kaugemal paistis kaks lennukikuuri.

Majast kaugemal asuw lennukikuur oli muutunud tarwitamiskõlbmatuks ja kõrwale oli püstitatud moodsam kuur, kus Paul Wellington hoidis kabeistmelist monoplaani.

Ta oli õppinud lendama, nagu kõiki muid asju, kindla tagamõttega. Tal oli kombeks wähemalt kord aastas sooritada ootamatut kontrollendu

Riide ja naha väärtus paraneb.

Määratakse kindlad normid, milledele kaup peab vastama. — Uued paberisordid tarvitusele juba uuest aastast.

Ratsionaliseerimise komitee eilsel koosolekul oli arutusel rida küsimusi kaupade normimiseks.

Esimesena nende küsimuste hulgas wõeti arutusele

paberisortide normimine „Din" formaadi alusel.

Uued normitud paberisordid otsustati wõtta tarwituse tulewa aasta algusest alates, kusjuures põhjendatud juhtudel on wõimalik walmistada ja müüa ka weel endise suurusega pabereid. Lähemal ajal wõetakse kaalumisele ka paberi kwaliteedi normimine.

Teiseks arutati koosolekul willaste kaupade normimise küsimust. Sel alal wajaksid esijoones normimist just meeste palitu- ja ülikonnariided, kusjuures

tuleks määrata riide kwaliteet ja riidekangaste laius.

Käsitööliste keskel on seda küsimust arutatud juba mitu aastat ning nüüd otsustati selles asjas leida lahendus. Ratsionaliseerimise komitees lepiti kokku, et riidekangastele, mis sisaldawad 97 protsenti lambawilla, wõib märkida, et need on täiswillased. Teistele kangastele märgitakse aga riide tegelik koosseis, seega seda, mitu protsenti sisaldab riie lambawilla, puuwilla wõi teisi tekstiiltooraineid. Riide standardlaiuse kohta arwati, et see peaks olema 144 sm. kahekordse laiusega riide juures ja 72 sm. ühekordse laiuse juures. Lõplik redaktsioon ses küsimuses jäi otsustamiseks järgmisele koosolekule, kus tulewad arutusele ka puuwillase riide küsimused.

Edasi otsustati korraldawaid samme astuda pargitud nahkade alal,

mis edaspidi peawad kandma ka walmistaja firma templit. Küsimuse kaalumisel seati üles terwe rida nõudeid, milledele pargitud nahad peawad wastama oma omadustelt. Asja lõplik otsustamine jäi siiski järgmiseks koosolekuks.

Wastu wõeti weel ettepanek Kõlwatu wõistluse wastu wõitlemise seaduse täiendamiseks ja muutmiseks. Lisaks alawäärtusliku kauba walmistamise ja turustamise wastu, milleks juba senises seaduses oli korraldawaid reegleid, wõimaldab uus parandus

kindlustada teatud toodete kwaliteete ning kaitsta tarwitajaskonna huwe.

Muudatuse kohaselt oleks majandusministril õigus üles seada ja nõuda teatud kaupade kwaliteedi miinimumi ja seega hoida ära suuri wäärtuste raiskamisi kaupade walmistamise ja turustamise alal.

Riigivolikogu.

Toornahkade väljaveo kontrolli seadus arutusel.

Sõnavõtjad rõhutasid toornahakaubanduse ümberkorraldamise vajadust. — Vabadussõja üleriikliku monumendi püstitamise korraldamise seadus võeti vastu.

Riigiwolikogu teisipäewal peetud koosolekul wõeti wastu Wabadussõja üleriikliku monumendi püstitamise korraldamise seadus, kusjuures monumendi täpse koha määramine jäeti püstitamist korraldawa peakomitee hooleks. Toornahkade korraldamise seadus, mis ka arutusel oli, wõeti päraſt pikemaid sõnawõtte esimesel lugemisel wastu. Ehitusseaduse läbiwaatamiseks moodustas Riigiwolikogu samal koosolekul 12-liikmelise erikomisjoni.

Koosolek algas kell 5.12 min. p. l. Juhatas esimees prof. J. Uluots. Wabariigi Walitsuse liikmeist wiibisid koosolekul Peaminister K. Eenpalu, põllutööminister A. Tupits, siseminister R. Weermaa, sõjaminister kindral P. Lill, sotsiaalminister O. Kask, haridusminister kol. A. Jaakson ja teedeminister N. Wiitak.

Enne päewakorra juure asumist teatas esimees, et Wabariigi Walitsuse poolt on Riigiwolikogule esitatud Ehitusseadus. Kuna pole komisjoni, millisele wõiks anda seadust arutamiseks, teeb juhatus ettepaneku moodustada selleks erikomisjon ja wõtta selle walimine koosoleku esimeseks päewakorrapunktiks. Ettepanek wõeti wastu. Koosoleku päewakorra juure asudes otsustati A. Jürima (Järwa) ettepanekul Ehitusseaduse erikomisjoni moodustada 12-liikmeline. Enne komisjoni liikmete walimisele asumist tegi A. Piip ettepaneku teha koosolekule 10-min. waheaeg. Esimees kuulutaski selle järele waheaja.

Koosoleku jatkudes asus juhatama abiesimees A. Anderkopp. A. Jürima (Järwa): Panen ette Ehitusseaduse erikomisjoni walida: K. Jürison, J. Loowäli, A. Laur, K. Pajos, O. Suursõõt, A. Kendra, K. Roomet, E. Haabpiht ja J. Perens.

E. Särgawa poolt esitati kandidaadiks K. Jalakas, A. Piipi poolt O. Löwi ja M. Unti poolt A. Aben.

Et esitati 12 kandidaati, otsustati walimist teostada korraga — ja ühel häälel walitigi komisjoni kõik ülesseatud kandidaadid.

Toornahkade kontrolli seaduse arutamine 1. lugemisel.

Seaduse juures wõttis esimesena sõna aruandja M. Rõigas. Pikemas sõnawõtus ta märkis seaduse hädawajalikkust, kuna toornahkade wäljawedu meil seni täielikult korraldamata. Wäljaweetawate toornahkade koguwäärtus tõuseb aga peagu munade eksportist saadawale summale, olles seega küllalt suur. Kuni käesolewa ajani oli eksportijail täiesti waba teqewus, mis wõimaldas kauba wäljasaatmise sortimata ja standardiseerimata. See mõjutas ka hindu. Edaspidi jääks wäljaweolubade andmine põllutööministri kätte.

Sõnawõtud seaduse kohta awas rwkl. J. Põdra. Ta toonitas seaduse wajalikkust, tähendades, et selleqa seoses kerkib üles nõue, et ka toornaha hinnad saaksid noteeritud, nagu see sünnib teiste põllumajandusfaadustega. See hoiaks ära hindade allasurumise. On loomulik, et toornahkade wäljaweos käiakse ka lubade süsteemi järele. See aitab kaasa, et eksportijad kujunewad soliidseteks ja usalduswäärseteks. On täiesti ettekujutataw 3—4 korralikku soliidset eksportijat sel alal. Mitme kokkuostja juures jääb alles ka wõistluse moment, mis müüja seisukohalt oluline.

Köneleja puudutas ka karusnahkade wäljawedu, mis meil näitab kaswu tendentsi, ning lõpuks wäliskaubanduse kontingeerimist. Wiimase suhtes ta märkis, et seda ei maksaks teha, niipalju kui wõimalik. Peaks püüdma leida just wabu turgusid, kus oma kaupu wäliswaluuta eest saame turustada. Toornahad on teatud määrani maailmaturu kaup ja seda on wõimalik wabal turul turustada. Seepärast peaks toornahkade ja karusnahkade ekspordi osas säilitama eraalgatuslikku huwi.

O. Köster: Arutusel olew seadus on tähtis seadus, kuna ta peale kaubandusringkondade puudutab ka talupidajate ringkondi. Arwestada tuleb siin ka siseturuga seoses olewaid küsimusi, samuti ka nahaimporti. Eksport ja sisetura nahkade alal oma wäärtuselt tõuseb 4 milj. krooni. Nahakaubandus on koondunud meil peamiselt mitteeesti rahwuselt isikute kätte, kes selle üle praegu walitsewad ja wõtawad kasu. Wasikanahkadest makstakse talumehele 1—2 kr. tk., Tallinnas nõutakse aga juba 3,15—3,25 kr. tk. Weel enam kasu saadakse eksportimisel. Muidugi — iga kokkuostetud nahk ei kõlba ekspordiks, kuid see ei wähenda weel wäga palju wahekasu. Loomulik, et wäikeste hindade juures põllumees pole huwitatud hea naha tootmisest.

Kõige selle põhjal on wajalik nahaturu ümberkorraldamine, et ka põllumees saaks parema hinna. Sellega ma ei taha öelda, et wälja peaks lülitama ausaid wõistlejaid. Köneleja ei pooldanud nahakaubanduse monopoliseerimist, märkides, et eriti karusnahad wajawad eri spetsialiste, kokkuwõtte korraldust ine. Ta puudutas ka nahakaubandust siseturul, märkides, et siin ka täme ots muumaste käes. Mis puutub nahkade wäljaweosse, siis weetakse meil sisse ka nitsugusеid nahaliike, mida ise wälja weame — näiteks karusnahkade alal.

Arwestades sõike, tuleks, kogu meie nahakaubandus wõtta sõelumisele, et leida teid waheltkauplejate kaabrt wähendamiseks. ja rahwa heaolu komisjoni.
Et eelnõud weel kaaluda, tegi köneleja ettepaneku, anda see arutamiseks ka maa-, töö-

Järanes weerandtunniline waheaeg. Selle lõppedes asus koosolekut juhatama esimees prof. J. Uluots.

Sõnawõtte Toornahkade seaduse kohta j.tkas **R. Penno.** Ta märkis, et ei ole otstarbekohane, kui nahakaubanduse küsimust korraldab Põllutööministeerium, andes wastawaid lubasid ine. Need küsimused peaks lahendatama nende resiooride abil, kes on kohustatud hoolitsema meie majandusliikude küsimuste eest.

Põllutööminister A. Tupitsa sõnavõtt.

Järgnewalt wõttis sõna põllutööminister **A. Tupits,** öeldes kokkuwõttes järgmist:

Ma tahaksin öelda mõne sõna selgituseks ja omalt poolt mõned põhjendused tuua selle seaduse wastuwõtmise wajalikkuse kohta. On kaks põhjust, mis sunniwad seda seadust wälja andma.

Kõigepealt on tarwilik nahkade wäärtuse kontroll sisse seada. Sellepooleſt on asi praegu wäga halb seetõttu, et wõimalik on ka rikutud nahkade wäljawedu. Arusaadawalt rikub niisuguste nahkade eksport Eesti nahkade head nime wälismaal. Ma wõiksin siin ette lugeda ühe kirja, mis wäga iseloomustaw on ja mille autoriks on üks wäga autoriteetne isik, nimelt Tallinna linna-tapamaja juhataja. Toon wäljawõtte tema kirjast:

„Kahjuks on suurem nahkade ost aga koondatud teatawa kitsaringilise eraärimeeste kätte, kes ei ole wõimelised kontrolli teostama. Naha ostjad konkureeriwad omawahel: kui üks neist keeldub rikutud nahku wastuwõtmast, siis ostab need nahad ikkagi mõni teine ära. Sellepärast ei ole ka nahamüüjad lihunikud ega ka tapjad selleſt huwitatud, et nahad saaksid korralikult nülitud.

Lätis ja Leedus on sellised ärimehed, nagu neid näeme tegutsemas Tallinnas, nahkade ülesaatmise juurest kõrwaldatud ja nahkadega kauplemine tsentraliseeritud. Sel teel on seal wõimalik teostada ka tõhusat kontrolli nahawõtmise ja hoidmise üle."

Ni ütleb autoriteetne isik, kellel selle juures isiklikke huwe ei ole ja kes peaks asja huwides wälja astuma. Eriteadlased on wälja arwestanud, et meie rahwamajandus saab aastas

umbes 300.000 krooni kahju selletõttu, et meil palju nahku ära rikutakse.

Meie kuulsime, milline olukord praegu sel alal walitseb, kus meil hulk mitmeid ettewõtjaid tegutseb, kui wähe wälja makstakse ja kui suurt hinda tihtipeale nad ise sama kauba eest saawad. Sellepärast peaks rahwaesinduse ühine huwi olema, katsuda asja nii parandada, et suured wahelt-teenimised ära jääksid, et wastawad ettewõtjad tegutsekssid mõõduka wahekasuga, ja et summad, mis wälis- ja sisemaal nahkade eest saame,

läheksid loomakaswatajate töõwaewa tasuks.

Selleſt seisukohast lähtudes on Põllutööministeerium selle seaduseelnõu koostanud ja loodab, et selle eelnõuga saab ta kõiki neid nõudeid, mis tarwis on, üles seada ja selle järele walwata, et tõesti hea kaup wälja läheks, ja et selle eest saaks wälismaalt määrilist hinda ja see meie põlluharijaile wälja makstaks. Need on sihid ja eesmärgid selle eelnõu juures.

Wõiks weel peatuda selle juures, mida rwkl. R. Penno ette tõi. Ta wäitis, et tuleks wälja jätta seadusest see osa, mis annab Põllutööministeeriumile õiguse wäliskaubandust sel alal korraldada. Minule paistis, et ta soow oli, et kõik see asi läheks Majandusministeeriumi alla, kus muud osa meie wäliskaubandusest juhitakse.

Arwan, et kui nii talitakſime ja nende alade korraldamise, mis seni Põllutööministeeriumi käes olnud, Põllutööministeeriumilt ära wõtakſime, — kas see oleks põllumajanduse huwides.

Kui põllumehe ja põllumajanduse huwid kuskil wõiwad rohkem maksmisele pääseda, siis eeskätt Põllutööministeeriumi kaudu.

Kuna see ala on kõige ligemal Põllutööministeeriumiga seotud, siis on loomulik, et mõtlus sõna jäetakse nahkade korraldamise alal Põllutööministrile, nii nagu see sünnib teiste põllusaaduste, looma, weise, piima ja piimasaaduste jne. wäljaweo alal.

J. **Tõnisson** omal sõnawõtus waidles litsentside süsteemi wastu. Wiimast oleme kasutanud juba warematel aegadel ja oleme tuttawad tema pahedega. Omal ajal pidime teda kasutama, et suunata sissewedu ja hoida ära alawäärtuslikude kaupade sissewedu. Ta wäitis, et kontrolli tornahkade wäljaweos saab teostada ka ilma litsentside süsteemita. Kontroll on aga tarwilik, kuid selle juures tuleb igal juhul hoiduda litsentside süsteemist, kuna nahakaubanduse alal selleks puudub wajadus. Ta waidles ka selle wastu, et põllutööministrile antakse õigus wäljaweolubade wältaandmiseks.

E. Arnower. Toornahkade wäljawedu nõuab kindlasti korraldamist, et selle ala kaubandus annaks enam tulu tootjale-põllumehele. Wäljaweolubade andmisel tuleks silmas pidada, et neid saaksid just ühistegelised asutused, milledes ka tootjad asja korraldamises saawad kaasa rääkida. Ka nahahindade noteerimine on wajalik, et wõimaldada põllumehel hindadega enam kursis olla. See seadus tagab, et nahakaubanduse ala saab korraldatud, ja on kindel, et kui seadus maksma hakkab, on kasu warsti näha.

M. **Unt** sõna wõttes tähendas, et nahakaubanduse ala wajab korraldamist. Ta awaldas weel arwamist, et selle kaubanduse tsentraliseerimine aga ei ole otstarbekohane. Wõib karta, et selle tagajärjel naha hind siseturul tõuseb, tuues kaasa ka jalanõude hinna tõuse.

Sellega oli sõnawõtjate järjekord läbi. Päraſt aruandja M. Rõigase lõppsõna wõeti seadus 1. lugemisel wastu.

Kuna koosolek oli kestnud juba neli tundi, otsustati see lõpetada.

Uus piiritusevabrik Lasilasse.

Kartulikühing ehitas uue hoone ja sunred keldrid.

Lasila kartulikühing Porkuni wallas ehitas tänawu suwel oma piiritusetööstusele uue hoone, kuna endised ruumid ei wastanud enam nõuetele. Uus tööstushoone, mille peasissekäiguosa näeme juuresolewal pildil, ehitati raudkiwidest. Töö tehti käesoleva suwe jooksul ning praegu monteeritakse twanaſt wabrikuſt seadeid uude hoonesse, kusjuures ka seadetki muendatakse ja täiendatakse. Tööle hakkab wabrik käesoleva kuu lõpupoolel.

Eriliselt wäärib märkimist aga uue wabriku juurde ehitatud kartulikelder, milline üks suuremaid meie piiritusetööstuste juures. Kelder mahutab kuni 5000 kwintaali kartuleid. Maksma läks ehitus ja muud tööd umbkaudu 3 milj. senti.

Pärnumaa meeste väljamõeldud röövimislood.

üks tahtis warjata raharaiskamist, teine häwitada kohtus tema kahjuks tunnistawaid dokumente.

Pärnu kriminaalpolitsei paljastas teisipäewal omakohast erakorralised pettusloob, mis juhuslikult aset leidnud üheaegselt.

Nagu lugejad mäletawad, awaldasid 4. sky. Pärnus Jaunseni tän. 53 elutsew rändkaupmees Rein Rea ja Pärnumaal Karksi wallas Luhtase külas elutsew Aleksander Mokas Pärnu kriminaalpolitseile, et neile oli eelmisel õhtul ja öösel kallale tungitud. Rein Reale olewat kallale tungitud Pärnu—Tõstamaa maanteel Andru kiriku lähedusеs, löödud nimaseks mingi raske esemega ning röövitud 58 krooni raha. Teisele olewat tema juhu järgi kallale tungitud Kärstna—Nuia maanteel Karksi wallamaja lähedusеs. Tundmatu teerööwel löönud Mokase nimaseks, mille tagajärjel ta lamanud teel meelemärkuseta olekus üle 8 tunni. Argates olnud temal kadunud 12 krooni raha ja kõik dokumendid.

Pärnu kriminaalpolitsei, kes asus otsekohe röövimislugusid selgitama, awastas päraſt asjaolaliste ülekuulamist, et mõlemad mehed olid püüdnud politseid oma juttuga ninapidi wedada. Selgus, et nii ühel kui ka teisel ei läinud kokku ükſikasjad eelnevates ja päraſtistes seletustes.

Päraſt eelnevat puiklemist tunnistasid Rein Rea kui ka A. Mokas politseiwõimudele üles, et röövimislood olid wälja mõeldud. Ametiwõimud asusid nüüd selgitama, mis sundis mehi selliseid lugusid lawastama.

Ilmnes, et Pärnu rändkaupmees Rein Rea oli omastanud ühe Pärnu äri raha. Ka oli ta wõtnud järelmaksu peale mitmesuguſt kanpa, selle realiseerinud, kuid raha ära raisanud. Et raharaiskamist maskeerida, mõtles ta wälja röövimisloo.

A. Mokas oli 3. sky. teel Halliste randteejaama, et sõita Wiljandisse, kus tal pidi kohtus arutusele tulema nõudeprotsess Karksi walla Keku talu pidaja wastu. Mees pidi kohtule esitama teatawaid dokumente. Need olekſid aga kõnelnud tema kahjuks, ja nii otsustas Mokas „langeda jubeda maanteerööwi ohwriks", et sel teel häwitada dokumente. Ta oli dokumendid kuskile ära wisanud, nii et neid tema juurest ei leitudki.

Mõlemaid mehi süüdistatakse nüüd waleakbuse tõstmises ja waletunnistuse andmises ning nad lähewad kohtu alla. Wastawad karistused näewad neile ette karistuse kuni 3 aastat wangistust.

Willakaubandus tsentraliseeritagu.

Wiimase kriisi järele asuti seisukohale, et mida mitmekesisem on majapidamine, seda kriisikindlam ta on. Põllumajanduse mitmekesistamisel tuleb anda lambakaswatusele ka oma koht. Lambakaswatuse edu ja areng oleneb aga suuresti willaturust.

Sisemaise kokkuostu ja importwilla tsentraliseerimine looks awaramad eeldused sihikindlaks tõuaretuseks, willahulga suurendamiseks ning selle kwaliteedi tõstmiseks. Natsionaalne sisetoodangu ja importwilla kooskõlastatud kasutamine oleks mõeldaw waid ühe keskuse kaudu. Lambakaswatajate huwides on tsentraliseerimine sama tähtis ja wajalik kui see oli wõi-, peekoni- ja munakaubanduses. Küsimuse otsustamine ei tohiks aga sõltuda neist ringidest, kes eitawad kodumaa willa. Sest sellega oleks meie kodumaa willa saatus juba ette otsustatud.

Kui luua selleks keskus, ja ühtlasi kodumaa willale turg, siis wõime lühida aja kestes tõuaretuse kaasabil tundutawalt suurendada lambakaswatuse osatähtsust põllumajanduses.

Tõstes willatoodangut lamba kohta näiteks praegusest 1.7 kg — 2.5 kg-le, annaks see turu tarwis üle 300.000 kg willa aastas.

Lammaste arw on tõusnud 1930. a. madalseisult 465.000 pealt 1937. a. 648.000. Ka siin on weel suuri arenemise wõimalusi.

Mullu arwestati meie sisemaine willatoodang 1.118.500 kg, kuid tootja turustas sellest 6000—7000 kg, s. o. ainult 0,6 prots. toodangust. Ülejäänud will kasutati kodus. Põllumees wõiks aga nüüd juba turustada rohkem willa, kui ta otstarbekohasemalt korraldaks oma kodust riietumist. On ju teada kuidas meie taludes kogu suwi läbi, kõige palawamalgi ajal kantakse willaseid kodukootud riideid. Willale tuleb hakata waatama kui kaubaartiklile.

Wõõrastaw on ka olukord, kus taludes willastel kaltsudel ei ole mingit wäärtust, on waid nuhtluseks kaelas. Samal ajal on aga weetud meil willaseid kaltse sisse. 1936. a. weeti näiteks 72.417 kg kaltse sisse 90.738 krooni wäärtuses. Rahwamajanduse seisukohalt ei ole see lubataw. Puudub aga ettewõte, kes seda asja korraldaks.

Kalewiwabrikud on meil suuremad tööstused, kellel puudub kodumaine tooraine. Kahjuks ei ole ka sealtpoolt mingisugust tahet awaldatud kodumaise toormaterjali saamiseks ega lambakaswatuse edendamiseks. Just wastupidi. Eitades kodumaa willa, soowitakse kasutada ainult wäliswilla ning riiklikku kaitset wälisriide sissetoomise wastu.

Mullu näiteks on willa ja willasaadusi toodud sisse 5,6 miljoni krooni eest. See on 50.000 krooni eest rohkem kui samal ajal saime peekoni- ja munaekspordist kokku. Tundub, et selline teguwiis ei ole kooskõlas meie rahwamajanduslike tõekspidamistega.

Waatamata sellele on tekstiiltööstustele lähedalseisjad ringid kõik rattad pannud käima, et kodumaa willa wälja tõrjuda ja et willaimport jääks seniste wahetalitajate agentide kätte.

Peamise põhjusena tuuakse ette, et kodumaal will olewat kwaliteedilt niiwõrd halb, et ei kõlba riide walmistamiseks.

Kas on see nii? Meie Põllutööministeerimi juures olewa willalaboratooriumi andmed tõendawad just wastupidist, et Eestis toodetud will kõlbab tarwitada tekstiiltööstuses kraas- ja isegi kammwillana. Sellejuures ei tohi unustada ka seda, et lambakaswatusele meil weel wäga wähe aastaid on tähelepanu pühendatud ja et töö sel alal seisab alles ees. Seni esinenud wead on kõrwaldatawad.

Waadeldes meie willasaaduste importi, näeme, et willa ja lõnga kõrwal weetakse meil sisse mitmesuguseid willajäänuseid, kaltsudest willa, willaseid kaltse, kunstwilla jne. Koguses teewad need umbes 25 prots. willasaaduste impordist. Silma paistab siinjuures willajäänuste osatähtsuse tõus wiimase kolme aasta kestes, tõustes 64.300 kg-lt 126.000 kg-le (49 prots.). Samal ajal sisseweetud willa hulk wähenes 472.200 kg-lt 262.500 kg-le (44 prots.).

Eeltoodust julgen järeldada wähemalt seda, et meie tekstiiltööstused kasutawad kõrgema kwaliteediga willa kõrwal ka wähemwäärtuslikku toormaterjali. Neil asjaoludel ei tohiks meil kodumaa willa kasutamine tekstiiltööstustele tähendada mingisugust hädaohtu, ka sel korral, kui see esialgu meil kwaliteedilt wähe taha jääb importwillast.

Riide kwaliteedi halwenemise ja hinna kallinemise hädaohud ei saa tõsiselt praegusel juhul küll kõne alla tulla, kuna kodumaa willa osatähtsus ei ulatu ühe protsendinigi willasaaduste impordist.

Küll tuletab aga kogu see aktsioon elawalt meele neid mõtteid ja wõtteid, milliseid kasutasid meie suurweskid ning leiwatööstused mõni aasta tagasi, et kodumaa nisu wälja tõrjuda ning wälisnisu sissewedu õigustada.

Eesti põllumees on annud nüüd nisu, mis kõlbab saiaks. Ta suudab anda ka willa, mis kõlbab riideks. Loodagu selleks waid eeldused.

E. Haljasmaa.

Suuremad fosforiidilademed Irus ja Ontikal

Geoloogia komitee arutas suvise töö tulemusi.

Esmaspäewal peetud geoloogia komitee järjekordsel koosolekul Majandusministeeriumis waadati läbi **fosforiitide uurimise tulemused**, milline uurimine toimus osaliselt juba kewadel, peamiselt aga sügisel, septembri lõpupoolest kuni nowembri alguseni.

Uurimise alla on wõetud järgmised alad: I r u (Iru jõe ja Kärmu küla wahel kahelpool Narwa maanteed), W a l k l a (Kaberla ja Walkla küla wahel põhjapool Narwa maanteed), T s i t r e (põhjapool Kahala järwe), lisaks R a n n a m õ i s a ja T i i r i s a l u piirkond läänepool Tallinnast.

Uurimised toimusid puurimise teel ühest küljest, teisest küljest puurimisel saadud kui ka paljanditelt wõetud proowide keemilise analüüsimise teel. Puurimist toimetasid ins. J. R e i n w a l d Irus ja ins. K. F e l d w e b e r Walklas, Tsitres ja Rannamõisas. Paljanditel toimetas uurimist geoloog dr. A. L u h a, kes korraldas ka kaewamist.

Tehtud on 16 puurauku üldsügawusega umbes 300 m. ja üles wõetud 19 profiili fosforiiti sisaldawast obolus-liiwakiwist, kogukõrgusega 85 m. Nendest 11 paljandati täielikult wõi osaliselt kaewamise teel. Üksikuid keemilist analüüse fosforhappe sisaldawuse määramiseks on tehtud 108.

Kõigil uuritud aladel on fosforiidikihte leitud suuremal wõi wähemal hulgal,

kusjuures igalpool ilmsiks tuleb meie fosforiidikihtide wõrdlemisi muutlik iseloom. Rikkalikumateks on osutunud **osad Iru ja Tsitre rajoonidest,** kus seetõttu on põhjust seniseid esialgseid ja ülewaatlikke uurimusi jätkata nende alade ekspluateerimise wõimaluste selgitamiseks.

Sügiseste tööde kestes sai teatawaks, et **Saka-Ontika rannas Wirumaal esineb fosforiidikihte wõrdlemisi tüsedalt,**

mille tõttu asuti ka selle piirkonna selgitamisele eeskätt paljandite uurimisega paekaldas. Ka alustatakse seal lähemal ajal puurimist. Käesolewal sügisel neid töid enam ei saa pikemalt jätkata pealetulewa talwe tõttu, kuid geoloogia komitee töökawas on nende jätkamine eelolewal aastal.

Taanis haigestus inimesi veiste sõratõppe.

Kopenhaageni elanikkond peab leppima poole normi piimaga.

Weiste suu- ja sõratõwe kohta tuleb Taanist teateid, et seal on tõbi kandunud üle ka üksikutele inimestele. Seni walitses kindel arwamine, et suu- ja sõratõbi ei ole inimestele ülekantaw. Sellele waatamata wõeti Taanis tarwitusele karmid eraldusmäärused inimeste kohta, kes elasid taudikahtlases piirkonnas. Selle tagajärjel osutusid nende piirkondade elanikud nagu wangideks, kellel oli raske siirduda teistesse Taani osadesse.

Nüüd pidasid Taani terwishoiuasutused tarwilikuks teha teatawaks ajakirjanduse kaudu suu- ja sõratõppe haigestumist inimeste keskel. Seni on registreeritud umbes kümmekond juhtumit, kusjuures haigus awaldub wõrdlemisi kergel kujul, jättes wiimata hädaohtu haigestunute elu. Taani haiglates wiibib praegu haigeid, kel on kindlaks tehtud suupaistetused, mille tagajärjel langesid wälja kõik hambad. Peale selle on kaotanud haiged küüsi sõrmedel ja warwastel.

Arstiteadlaste seas ei ole nähtawasti haigusnähete kohta inimeste keskel üksmeelset arwamist, kuna mõned peawad ettetulnud juhtumeid mõneks senitundmatuks tõweks, mis on sarnane loomade suu- ja sõrataudile. Igatahes kinnitatakse, et esialgu ei ole põhjust ärewuseks rahwa seas, et taud wõiks wõtta laialdasemat iseloomu.

Suu- ja sõratõwe tagajärjel on seisukord Taanis endiselt raske, kuna seal on tulnud wõtta tarwitusele eriti radikaalseid abinõusid. Näiteks ei saa Taani oma mitmekordselt sisetarwituse ületawa piimatoodangu juures warustada pealinna Kopenhaagenit piimaga ja sealne elanikkond peab leppima praegu poole normiga. Kopenhaagenis tuli häwitada kogu elusloomade turu weiste tagawara, kuna seal esines taudijuhtum.

Kirde-Eestis sadas lund.

Lähemail päevil oodata kergeid öökülmi.

Tartu Ülikooli ilmajaama andmeil on oodata lähemail päewil ilmade jahenemist. Kesk-Euroopast Eestisse lewinud soojuslaine liigub lõuna poole tagasi ja asus teisipäewa keskpäewal juba sealpool Riiat. Selle wastu tuli Kirde-Eestisse Wenemaalt külmi õhuwoolusid, mis põhjustasid Narwa-Jõesuu ja Narwa ümbruses esmaspäewal ja teisipäewal kerget lumesadu koos wihmaga. Selle tagajärjel langes Kirde-Eestis ka temperatuur, kuid mitte nii madalale, et lumi oleks püsima jäänud.

Teisipäewal kella 1 ajal märgiti soojust Tallinnas 6,5 kraadi, Tartus, Wõrus ja Wärskas 6 kraadi, Narwa-Jõesuus 3 kraadi, kuna Lääne-Eestis püsis temperatuur 6 kraadi ümber.

Lähemail päewil peaks temperatuur langema mõne kraadi wõrra ja on oodata kergeid öökülmi. Sademetest on oodata hoowihma, mis kohati seguneb lumelörtsiga.

Metskitse jahti kavatsetakse lubada.

Wiimastel aastatel on metskitsedele jahipidamine keelatud olnud. Selle kaitse mõjul on meie metsades kitsede hulk niiwõrd suurenenud, et nad juba hakkawad kohati kahju tekitama. Metsaäärsete maakohtade põllumehed kurdawad tihtigi, et kitsed tallawad ja söõwad ära nende taliwiljaoraseid, ja teisest küljest nurisewad ka metsamehed, et kitsed teewad kahju metsakultuuridele, süües ära noorte lehtpuude ladwad ja rikkudes isegi noori okaspuid.

Kõige selle tõttu on Põllutööministeeriumis otsusele jõutud, et edaspidi wõiks lubada mõõdukal määral jahipidamist ka metskitsedele. Selleks on praegu muutmisel Jahiseaduse wastawad paragrahwid, mille kohta esitatakse ettepanek rahwaesindusele.

Jahipidamist kitsedele ja sokkudele kawatsetakse lubada kõigile maaomanikele neile kuuluwatel maadel. Laskmiseks tuleb aga Põllutööministeeriumilt küsida luba, milline antakse t a s u t a. Praegu maksab soku laskmise luba 5 krooni. Edaspidi seda maksu ei wõeta, kuid lubade süsteem jäetakse alles nii kontrolli mõttes kui ka selleks, et hoida jahipidamist kitsedele ja sokkudele mõõdukuse piirides.

Kuna soku- ja kitsejahti peetakse sügiseti, siis saaks kitsejaht esmakordselt wõimalikuks 1939. aasta sügisel, muidugi sellel eeldusel, kui Riigikogu nõustub Jahiseaduse muutmisega.

Liitmisele tulevate valdade varad liitmisele.

Siseminister R. Veermaa kinnitas valdade reformi elluviimise juhised.

Ühenduses waldade reformi teostamisega on siseminister R. W e e r m a a poolt nüüd tehtud maawalitsustele ülesandeks asuda waldade territoriaalsest ümberkorraldamisest tingitud wallaomawalitsuste waraliste wahekordade lahendamiseks ettepanekute koostamisele.

Nimelt peawad maawalitsused nõudma wallawalitsustelt andmeid walla elanike arwu kohta 15. detsembriks, samuti ka wallaomawalitsuste kinniswarade, wallaswarade, kapitalide, saadaolewate summade jne. kohta.

Detsembri- ja jaanuarikuude kestes toimub neis waldades, kus maawalitsus seda tarwilikuks peab, wallaomawalitsuste warade ümberhindamine maawalitsuselt määratud asjatundjate poolt. Sama aja kestel koostawad maawalitsused wallaomawalitsuste waraliste wahekordade lahendamise kawad ja saadawad need asjaosalistele wallawolikogudele arwamuste awaldamiseks. Wallawolikogud awaldawad hiljemalt kahe nädala möödudes oma arwamused ja teewad need maawalitsusele teatawaks.

Maawalitsused koostawad siis lõplikud ettepanekud wallaomawalitsuste waraliste wahekordade lahendamiseks ja esitawad need siseministrile. Ettepanekuile lisatakse juurde waldadelt saadud andmed, warade jagamise aluseks wõetud arwestused ja wallawolikogude arwamused

Siseministri otsus tehakse ja awaldatakse märtsikuu keskel

ning 1. aprillil 1939. a. antakse seniste wallaomawalitsuste warad siseministri otsuse kohaselt üle uutele wallaomawalitsustele.

Saarlane lõi kanakulli kaikaga surnuks.

Salme w. Piirimetsa külas elutsew Willem Tõrs teatas, et temal on õnnestunud kaikaga surmata suurt kanakulli, kes tükkis kanakarja kallale. Tõrs oli õues tööl. Äkki ta pani tähele, et läheduses olew kanakari sattus ärewusse. Selle põhjust selgitades silmas ta suurt kulli, kes waritses kanu.

Kull ei näinud inimesest hooliwat, sest laskus ühe kana kallale. Tõrsil õnnestus kulli tabada käes olewa kaikaga. Wise oli niiwõrd täpne, et kull langes surnult maha.

Saaremaal kolmas lastehalvatuse juhtum.

Saare maahaiglasse toimetati 8-aastane Ilmar Koit, kellel raskekujuline lastehalwatuse juhtum. Poisikesel on halwatud mõlemad jalad.

Tänawu on see Saaremaal kolmas lastehalwatuse juhtum. Esimene esines mõni kuu tagasi Loona wallas, teine umbes kuu aja eest Pihtla wallas. Kuna taud tawaliselt sügise külmemate ilmadega kaob, siis seeaastast pikaajalist püsimist seletawad arstid sooja ilmastikuga.

Teenijatüdruk suri vingu.

Teisipäewa hommikul leiti Walgamaal Kuigatsi wallas Soontagas surnult Aakre abimetsaülema Harri Phillips'i teenija, kodakondsusetu wenelanna Domla Bogdanowa, 16 a. wana. Teenija oli öösel surnud wingu. Ta oli õhtul kütnud ahju ning selle nähtawasti liiga wara kinni pannud. Hommikul oli tuba weel wingu täis ning tüdruk ise lebas sängis surnult.

Tursad hävitavad räimed.

Saaremaal räimesaak äärmiselt kehw.

Saaremaa randades on räimesaak paaril wiimasel aastal olnud äärmiselt wäike. Esialgu arwati selle põhjuseks ebasoodsaid tuuli ja merewoolusi, millega räimekala rändab randadest kaugemale. Nüüd aga jutustawad kalurid, et räime wähesuse põhjuseks ei ole eelmainitud asjaolud, waid suured tursaparwed. Nende ilmumisega Saaremaa rannametesse kadusid räimed kohe. Tursad mitte ainult ei hirmuta räimi, waid häwitawad neid rohkel arwul. Isegi wõrkudesse tungiwad tursad sööma sealolewaid räimi ja muid wäiksemaid kalu, purustades seejuures ka wõrke.

Kalurite arwates ei parane räimesaak Saaremaa rannikul enne tursaparwede kadumist Saaremaa rannawetest.

Õnnetus sõjaväe lennukiga Tallinna lähedal.

Teisipäewa hommikul juhtus Tallinna lähedal Tondi kohal õnnetus ühe sõjawäe õppelennukiga, mis pöörangul kiiruse kaotamise tõttu alla kukkus. Lennukit juhtinud lendur sai seejuures kergelt põrutada ja näost kriimustada. Lennuk sai wigastada.

Pärnu nahksild Talvesadamasse.

7 meetrit vanast Pärnu ajaloolisest sillast läheb veeteede talituse käsutusse. Muu osa kasutatakse Pärnu kalasadama ehituseks.

Teisipäeval elas Pärnu jõe wana ajaloolitne üle 135 aasta wana nahksild oma wiimast päewa liiklemise teenistuses Pärnu jõel. Linnawalitsuse otsusega asuti nahksilda kolmapäewa hommikul lammutama ning üle wiima Talwesadamasse. Üks osa Pärnu wanast sillast tuuakse üle Tallinna, sest weeteede talitus pöördus Pärnu linnawalitsuse poole palwega, et temale antaks Pärnu nahksillast 7-meetrilitne osa, mida weeteede talitus tahab kasutada ujuwa parwena ehitustöödel. Linnawalitsus andis oma nõusoleku.

Esialgul toimetatakse aga nahksild terwenätti Talwesadamasse ning hiljem eraldatakse temast Tallinna saadetaw osa. Teine osa nahksillast jääb Pärnu ning kasutatakse Kalasadama ehitustöödeks. Silla tugewad palgid ning muu material on sobiw kasutamiseks selleks otstarbeks.

Olgu tähendatud, et Pärnu nahksild, mis ehitatud tugewaist jämedaist palkidest ja pontoonidest, hinnati linnawalitsuse ehitusosakonna poolt 10—15.000 kroonile. Oli kõne all silla ülesseadmine ka mujale, kuna aga sellega olekski olnud seotud suured kulud ning ka silla korrashoid ei tasu end, loobuti sellest mõttest.

Kolmapäewal lammutamisele tulew sild lastakse osadekaupa päriwoolu alla, kust wedurlaewad tõmbawad ta Talwesadamasse.

Teisipäewal wanal sillal enam liiklemist ei olnud, sild oli suletud.

*

Uue silla waimustus kestab aga Pärnus endiselt. Liiklemine on sillal wäga elaw. Sageli peatuwad inimesed kauemat aega Suursilla ees, et silmitseda lähemalt Wabariigi Presidendi poolt äsja awatud Eesti suuremat ja moodsamat silda.

Eesti inseneri põrm Austraaliast kodumaale.

Tuhk maeti Sindi kalmistule.

Teisipäewa keskpäewal maeti Sindis luteri usu kalmistule k. a. 14. juunil Austraalias surnud eestlase Jüri Ustawa (Uibopuu) põrm. Kadunu tuha wiimsele rahupaigale asetamine wastawas urnis toimus Tallinna õpetaja Tähewäli waimuliku talitusega lähemate omaste juuresolekul. Matustest wõttis osa kümmekond inimest.

Insener Jüri Ustaw, kes pärit Walgast ja oli abielus Sindi linnawanema Letti tütrega, lahkus haigena kodumaalt 11 aastat tagasi. Noor mees lootis leida Austraalia kiiresti rawiwõimalusi. Austraalias ta lõpetas tehnikaülikooli ja wiimasel ajal töötas Fordi autotehases. Austraalias ta muutis oma endise nime Uibopuu Ustaw'iks.

Wastu lootusi noor andekas insener ei paranenud lõunamaal, waid terwis halwenes ning ta suri Austraalias k. a. suwel. 27. septembril saabus kadunu abikaasa tagasi kodumaale, tuues Sinti kaasa oma elukaaslase põrmu urniga.

Eestlaste ja liivlaste elust-olust Lätis.

Pidulik nurgakiwi panemine liiwi rahwamajale Mazirbes (Wäike-Irbenis) on kõigi siinsete eestlaste keskel äratanud huwi ja tähelepanu. Nagu teada, annetas Läti walitsus liiwlaste rahwamaja ehitamiseks 15.000 latti (üle 10.000 kr.). President Ulmanise heakskiitew huwi liiwi asja wastu on sellega leidnud iluse wäljenduse nii reaalselt kui ka moraalselt. Läti nüüdset heatahtlikku suunda liiwi asjale toonitas hästi ka wälisminister W. Munterfi isiklik ilmumine nurgakiwi panemisele koos hulga juhtiwate tegelastega. Nüüd teostuw maja ülesehitamine, kui ka muud olusid kohapeal silmas peetakse, wõib tagada iiusa arenguwõimaluse liiwi rahwale. Selline rõõmustaw etapp liiwiküsimuse lahendamisel wõib samuti ka Läti eestlaskonda ergutada riiklikult lojaalsele rahwustööle makswate seaduste piires.

Rõõmustawaks uudiseks Riias, mis aegapidi ka eestlaskonnale Lätis üldse mõjuda wõib, on õp. O. Pello energiline ja juba tulemusrohke asumine kirikuelu tööle. Kuigi kuuldawasti weel pole eemaldatud kõik takistused tema ametisse jäämiseks Lätis, on siiski teatew alus loota, et neist üle saadakse. Tema tutlused Riia eesti kirikus on äratanud eestlaste keskel uut huwi koguduse wastu ja kirikuskäijate arw näib pühapäewast pühapäewa kaswawat. Ka siinses seltskonnatöös on õp. O. Pello energiliselt algust teinud. Ta pidas juba paar referaati Riia eesti haridutse ja abiandmise seltsis, peokõne seltsi osakonna awapeol oktoobri teisel poolel jne. Ka on tal side tekkimas teiste Lätis asuwate eestlaste koondistena, kes teda oma juurde kõnelema wõi jutlustama kutsuwad.

Ilus'a eeskuju Riia põlistele poissmeestele andis hr. Pello oma kohese abiellumisega Riias ametisse astumisel. Sellele järgnes peatselt hr. Lespa abiellumine, kes andeka organistina eesti koguduses kauaegselt tegew olnud. Üldse näib poissmeeste hiilgeaeg Riia eestlaskonnas möödumas olewat, millele wististi esimese tõuke andis Riia eesti seltsi tuntum tegelane J. Werendel, kes juba mõni aeg tagasi abiellus ja nüüd õnneliku ilana wõib rõõmu tunda ka selleest, kui „täis hällid" ka koolidesse õpilasi juurde toowad. Jääb weel tuntumaist eesti poissmeestest hr. Jakob Koppel, kellel aga kogu aeg küllalt tegemist on olnud toreda maja ehitamisega, mis nüüd sügalinnas walminud ja küllaldaselt ruumi näib sisaldawat ka tulewaste hällide jaoks. Mis puutub saatkonna nõun. W. Kruusi, siis on ta nii põhjalikult seotud tööga teiste ja üldjuse heaks, et enese jaoks waewalt aega üle jääb. Tema töö siin on erandlikult tubli ja tähtis kõigile.

5. novembril oli meil Riia naisseltsis traditsiooniline õhtu ja 26. novembriks walmistub eesti organisatsioonide liit Lätis oma agara esimehe J. Werendeli juhtimisel Wälis-Eesti päewaks õige sisuka kawaga.

Härra saadik H. Rebane ja proua Rebane osutasid möödunud pooleastal mitmeti oma lahket abi ja tähelepanu Riia eestlaste üritustele, seepärast wõib küll ka tel hooajal sama lahket abi ja osawõttu neilt loota. Iseäranis wäärtuslik oli nende tegelik huwi ja abi Riia eesti laste heaks, millist senini Riia eestlaskonnale keegi pole laskund sellisel määral osaks saada.

K. W. S.

Moodne teehöövel Virumaale.

Wiru maawalitsuse käsutusse laadeti Teedeministeeriumi poolt uus moodne teehöövel, milline ehitatud „Almarise" tehases. Uus 41-hobuijõuline mootoriga teehöövel rakendatakse Tallinna Narwa maanteed korras hoidma, ta töötõime on kolm korda suurem tawalisest teehöövlist, samuti wõib ta tunnis arendada 6—8 km kiirust seniste teehöövlite 4 km wastu.

Teehöövlit on wõimalik kasutada ka wana sillutise üles kiskumiseks ning talwiti lumesahana. [illegible] kolme rattapaariga ja maksma läks üle miljoni senti.

Mängivad lapsed süütasid talu hooned.

Petserimaal Mäe walla Rääsolaane külas süttisid pühapäewal, 6. sk. põlema Paul Sillandi talu hooned — ait ja sama katuse all olew küün, mis wõlemad maant maha põlesid ühes seesolewa wallaswaraga. Aidas oli kogu aastane wiljasaak, küünis olid aga talu peksmata linad, põllutõörtistad ja mitmesugust majakraami, mis häwisid kõik, samuti tules. Omanik hindab oma kahju 1000 kroonile. Hoone oli tule wastu kindlustatud 300 krooni eest, mun warandus oli aga kindlustamata.

Omanik arwab, et tuli oli alguse saanud selleest, et lapsed on kuuri all tulega mänginud ja seejuures süüdanud linad põlema, kust tuli edasi kandus kogu hoonetele.

Tütarlapsed rändavad Narva tagant Inglismaale.

Narwatagusest wene küladest on wiimasel ajal noori tütarlapsi hakanud rändama Inglismaale majateenijaiks. Wäljarändamispalawiku algatas keegi Skarjatina neiu, kes juhuslikult sai Londonis majateenija koha, ja hankis teenistuskohti ka kojujäänud tuttawatele. Paari kuu jooksul on Narwatagusest küladest Inglismaale läinud juba 5—6 tütarlast.

Tudulinna ehitatakse teine kirik.

Tudulinna kirikutüülidele on hakatud lahendust otsima teise kiriku ehitamisega, millise eeltöödele on juba asutud. Uue kiriku asukohaks walitti Tudulinna endise kiriku naabrus, kust Mõldri talu peremees J. Tamm kinkis Rahukoguduse kirikuplatsi 1200 rtm. suuruses. Kirik ehitatakse kiwist, kuid laastukatusega ja suuremana kui Jõisaku koguduse Tudulinna abikirik. Kiriku projekti walmistas arh. Sacharias.

Suurema osa ehitusmaterjali annawad koguduse liikmed annetusena, samuti weetakse materjal kohale ning tehakse lihtsam töö ise. Paar nädalat on 7—8 meest kiwe kaewanud ja lõhkunud, 25 kantsülda kiwe on juba walmis. Kiwe wõetakse põldudelt ja karjamaadelt, kus suurest peremehed tasuwad poole lõhkumiskuludest selle eest, et saawad maa kiwidest puhtaks. Ehitusplatsile weetakse kiwid talwel ja warakewadel alustatakse ehitustööga, tahtes hoone wiia juba sügiseks katuse alla.

Eestlane tuli wõõrleegionist kodumaale.

Aurik „Pearul" saabus teisipäewal Tallinna sadamasse 26-aastane Erich-Fromhold Johanson, kel oli kaalas Londoni Eesti konsulaadilt ajutine sisseiõiduluba Eestisse. Nagu Fromhold ise seletab, sõitnud ta 1932. a. Läti kaudu wälismaale, kus astunud Prantsuse wõõrasteleegioni teenistusse. Wiieaastase lepingualja lõppedes ta wabanenud leegionäri mundrist ja teeninud siis umbes aasta laewadel, kuni lõpuks otsustanud kodumaale tagasi sõita. Johanson wõetakse wastutusele loata üle piiri käimise eest. Peale selle tuleb temal teenida sundaega kaitsewäes, kuhu temal oleks tulnud minna juba 1933. aastal. Johanson on pärit Kunda-st.

Vargad wiisid Kunda-Mallas 130 krooni sularaha.

Wirumaal Kunda-Malla wallas Sepa talus pandi taime 8. nowembri hommikul kella 7—12 wahel murdwargus. See toimus ajal, kui taluomanik Roman Odjak wiibis kodust ära ja talu uksed olid lukustatud. Waraste saagiks langes 130 kr. sularaha, 2 paari pükse, kingad ja teisi wähemaid asju ligi 200 krooni wäärtuses.

Alliku soovib elektrit.

Suurem nõupidamine Alliku wallawalitsuse korraldusel.

Et kawatsusel on tulewal aastal Ellamaa-Türi kõrgepingelini pikendamine Wõhmani ja see läbiks Alliku walla keskuse, siis astutakse juba nüüd Allikul samme, et kohe oleks wõimalik walla talumajapidamisi ja asutisi warustada elektrienergiaga. Nii korraldab Alliku wallawalitsus 20. now. k. a. Alliku wallamajas ülewallalise nõupidamise koosoleku, kuhu asjatundjana kõnelema ja nõu andma sõidab E. R. Jõukomitee poolt elektri-insener Ed. Kannakar.

Koosolekul loodetakse alus panna elektriühingule, et ühisel jõul majapidamistesse tuua uudne jõud ja walaus

Läbirääkimised poola tööliste saamiseks tuleval suwel.

Kolmapäewal algawad Tallinnas, Wälisministeeriumis, läbirääkimised Poola esindajatega kokkuleppe sõlmimiseks Poola põllutööliste wärbimise asjus tulewaks suweks. Selleks saabuwad Poolast Tallinna Poola wälieministeeriumist J. Zietkiewicz ning Poola sotsiaalministeeriumist M. Biesiecierski ja W. Skowron. Poola poolt wõtawad neist läbirääkimistest osa arwatawasti ka Poola saadik Eestis W. Przesmycki, saatkonna sekretär J. Tyszka ja B. Damanski.

Sooniste wallawanem J. Haarandi 60-a.

Sooniste wallawanem Jaan Haarandi pühitseb 9. now. oma 60 a. sünnipäewa. Juubilar sündis 1878. a. Sooniste wallas taluperemehe pojana. Kodumallas on ta ka praegu taluomanikuks, omades peale selle weel uudismaakoha. Wallawanemaks on J. Haarandi juba 1926. a. peale, olles praegu juba neljandat aega wallawanemaks. Peale talu ja wallaomawalitsuse töö on juubilar agaralt tegutsenud mitmesugustes seltskondlikes ja majanduslikes organisatsioonides. Ka kõigis rahwuslikes üritustes on juubilar agaralt kaasa löönud.

Flohr -- Capablanca viik.

ETA. Amsterdam, 8. nowembril.

(AMep.) Hollandi maleturniiril Flohr-Capablanca partii, mis katkestati pühapäewal päraft 40. käiku, lõppes wiigiliselt, ilma et oleks edasi mängitud.

Maleturniiri teine woor mängitakse täna Haagis.

Põllutööminister A. Tupits kõneles Vana-Otepääl.

Meeleolurikkad lõikuspeod Tartumaal.

Pühapäewal, 6. nowembril peeti Wana-Otepää ja Päidla walla organisatsioonide korraldusel lõikuspidu Tüki rahwamajas, kuhu oli kokku tulnud hulga rohkem inimesi kui ruumid mahutada suutsid. Lõikuspidu algas jumalateenistusega, mille pidas kohalik praost J. Lauri. Selle järele kõneles põllutööminister A. Tupits, kelle auks olid saabumisel riwistatud spaleerid kaitseliitlastest ja naiskodukaitsest. Põllutööminister oma kõnes walgustas tänapäewa suuri põllumajanduslikke küsimusi, hindadepoliitikat, heina- ja karjamaade ülesharimise wajadust, põlluwiljeliste küsimust, maahoonete ehitamise poliitikat jne. Sellele järgnesid koori- ja iololaulud, orkestri ettekanded ja lauluge-mised, kus olid juhtiwalt tegewad ümbruskonna kooliõpetajad, kes kõigil aladel töötawad rahwaga kaasa. Aktusele järgnenud lõikuspeo lauas, mis oli korraldatud ilma alkoholita, peeti weel rida kõnesid. Muuhulgas wõttis seal sõna ka praost J. Lauri, kes awaldas rõõmu selle üle, et Otepää on saanud gümnaasiumi ja saab lähemal päewil elektri. Ta ütles, et

selleks kõigeks on mõjuwalt kaasa aidanud minister A. Tupits,

Otepää esindaja Riigiwolikogus. Minister A. Tupitsi auks hüüti kolmekordne wägew elagu.

Lõikuspeol märgiti, et otepääslastel on tänawu põhjust rõõmustada, sest lõikus Otepää mägisel mail oli tänawu õigel ajal tulnud wihma tõttu kõigiti rahuldaw.

Samal päewal toimus lõikuspidu ka Ifamaaliidu Piknurme osakonna korraldusel. Pidu toimus rohkearwulise rahwahulga osawõtul Piknurme wabatahtliku tuletõrje seltsi ruumes. Päewakohase kõne pidas Riigiwolikogu liige ja kohapealne rahwasaadik Karl Roomet. Sõna wõtsid weel kohalikest tegelastest Jüri ja Joh. Amorid. Aktusele järgnes ühine koswiibimine kohalike perenaiste poolt kaetud pidulaudades. Terwitust tõid Pikanurme osakonnale mitmed kohalike ja naaberwaldada organisat[illegible] onide esindajad.

[illegible]nud pühapäewal toimus lõikuspidu ka Jõgewa linnas, rahwamajas. Lõikuspidu t[illegible]s Ifamaaliidu Jõgewa walla osakonna, põllumeeste seltsi ja maanaiste seltsi ühisel korraldusel.

[illegible]tus alaas lõikuspiiga tänuwalwega ja k[illegible]galiga, mille järele aktuse awas Ifamaaliide Jõgewa osakonna esimees Julius Amise[illegible] Pikemate kõnedega esinesid Jõgewa wallawanem Eduard Laanemäe, dr. Leonh[illegible] Woltri, maatulunduskonsulent Wiks ja Ju[illegible]aja Jaan Färme. Lõikuspeost wõttis osa ka kohapealne rahwasaadik Karl Roomet. Lõppsõna ütles A. Oja. Aktust kaunistasid orkestri ettekanded ning lõikuspidu kooswiibimine pidulaudades kujunes wäga meeleolurikkaks. Lõikuspeost wõtsid osa üle 200 inimese.

Korravalvurid pühitsevad aastapäeva.

Teisipäewal, 15. now. toimub Paide politseiametnikkude kogu korraldusel politseiüksuste 20. aastapäewa pühitsemine. Päew algab aktusega politseimajas, millele järgneb jumalateenistus Paide Püha-Risti kirikus. Õhtul on omawaheline koswiibimine Paide rahwamajas.

Sibulavenelase hobune leiti kraavist.

Petserimaal Satserinna wallas elutsew Gabriel Usanow kaebas politseile, et tema on oma hobuse koos sibulakoormaga sidunud Türi raudteejaama raudlasipuu külge ja läinud ise minema. Mõne aja pärast tagasi tulles olnud hobune ühes koormaga kadunud.

Hobust otsima hakates leiti hobune linna metsast kanalisatsiooni lahtisest weega täidetud kraawist, spordiplatsi taga. Hobune tõmmati pehmest kraawist wälja, kuna ta ise ei suutnud wälja tulla. Kauafest külmas wees wiibimisest oli hobune täiesti kangeks külmanud ega wõtnud enam jalgu alla, kuigi elas. Kuidas hobune sattus linna metsas kanalisatsiooni suurde kraawi, on praegu selgitamisel. Wenelane arwab, et siin on tegemist kurja käega.

Talus puudusid tulekaitsevahendid.

Alliku wallas Retla külas wõeti wastutuele talupidaja Leena Parker, kelle talus puudusid kontrollimisel seaduses ettenähtud tulekaitseabinõud.

Tedred tunglsid kallale.

Alliku wallas elutsew Kristine Miilberg awaldas politseile, et tema mehe elumajja on tunginud joobnud olekus samas wallas elutsewad Johannes ja Woldemar Teder, kes tunginud ilma põhjuseta temale ja ta mehele jõuga kallale.

Prefekti karistusi.

Wiru-Järwa prefekt karistas Rakke alewikus elutsewat Artemi Peljut, 26 a. wana, 90-kr. rahatrahwi wõi 30-ööpäewase arestiga selle eest, et ta 1. sk. Rakke alewikus tänawal walju häälega lärmitses ja karjus ning walla arestikambrisse toimetatuna hakkas seal määratsema ja purustas arestikambri aknad.

Abiturientide pidu Paides.

Pühapäewal, 13. nowembril toimub Paide Progümnaasiumi abiturientide korraldusel kooli ruumes pidu. Kawas on Aino Kalda näidend: „Bernhard Riimes", koorilaule, duette, soolosid klaweril ja wiiulil ning wõimlemisettekandeid.

Kuna käesolew on õppeaasta esimest kooltpidusid, siis loodetakse rohkearwulise publiku osawõttu. Peo puhastulu läheb eelolewal kewadel toimuwa ekskursiooni toetuseks. Peo algus on kell 18.

Alliku soovib elektrit.

Vald korraldab 20. novembril ülevallalise nõupidamise küsimuse lahendamiseks.

Juba ligemale 2 aastat tagasi, millal ajakirjanduses oli üle pikema waheaja jälle kord päewakorralolewamalt juttu Järwamaa elektrifitseerimisest, leidis see elawat wastukaja Alliku wallas. Juba paar aastat tagasi alustati seal eeltöid elektriühingu asutamiseks. Korraldatud ankeet näitas, et elektri soowijaid on Allikul 208 majapidamist. Lampide arw tõusis selle ankeedi järele 2401, millele lisandus 401 hobujõudu mootoreile. Elektri soowi Allikul ei kinnita aga ainult see ankeet, waid ka suurem nõupidamine, mis korraldati mõni aeg tagasi, mil leidus isik, kes kawatses ehitada Laupa jõele wäiksemat jõujaama. Tookord ei jõutud aga ehituskawatsusest kaugemale, kuigi elektri soowijaid oli rohkesti.

Nüüd, kus Ellamaa kõrgepingeliin ei ole enam Türilt kaugel ja selle pikendamine Wõhmani teostub kõiki eeldusi mööda tulewal aastal, on kerkinud Allikul uuesti üles elektriühingu asutamise mõte ja wajadus. Wallawalitsuse algatusel ja kokkukutsel toimub 20. nowembril ülewallaline nõupidamine Alliku wallamajas, kuhu asjatundjana sõidab elektriinsener Ed. Kannatar Eesti Rahwuslikust Jõukomiteest. Kohapeal loodetakse kindlasti, et see nõupidamine wiib Alliku elektriküsimuses kaugemale senistest kawatsustest, ning et wõidakse asuda tegema eeltöid elektri saamiseks, mida loodetakse järgmiseks jõuluks.

Ühel ajal Allikuga on märgata nut elawnenud huwi elektri wastu ka mitmes teises wallas, kus samuti korraldati paari aasta eest ankeet, mis andis häid tulemusi. Kui ka nendes waldades suudetakse lähematel aegadel astuda tegelikke samme elektri saamisega seoses, siis wõib loota, et tulewal aastal lööb elekter sirama üsna mitmes uues Järwamaa nurgas.

Mardipidude hooaeg alanud.

Laupäeval ja pühapäeval peod Esnas, Karedal, J.-Jaanis ja mujal.

Kui aastakümned tagasi Järwamaal kombeks oli mardipäewa puhul maskeerituna mööda talusid ringi käia ja mardisandi nalju teha, siis praegu on üldtuntuks kujunenud mardipeod. Wiimaseid korraldawad organisatsioonid maal, kui aga selleks sobiwaid ruume leitakse. Mardipidude kandwamaks tõmbenumbriks on maskeerimine, kusjuures parimaid maske auhinnatakse. Auhindamise tõttu paljudes kohtades leidub isikuid, kes sageli suudawad anda keni kujusid. Muidugi ei ole maal weel täiesti kadunud ka komme külawahel mardisandi mängimiseks.

Eelolwal laupäewal ja pühapäewal toimuwadki Esnas, Karedal, J. Jaanis ja mujal esimesed tänawused mardipeod, millega n. ü. awatakse nende hooaeg. Kuna nende pidude jaoks tehakse harilikult palju reklaami, dekoreeritakse peosaale jne., siis wõib juba ette kindel olla nende heas kordaminekus, pealegi on maal lõppenud suuremalt osalt wälistööd, mille tõttu rahwal jätkub aega ja rõõmu wäärikalt pidutseda „Mardi tuleku puhul". Paides toimub mardiball 12. nowembril.

Tapal peeti lõikuspüha.

Meeleolurikas koosviibimine põllumeeste ja linlaste ühisperes.

Tapa Põllumeeste Seltsi korraldusel peeti pühapäewal Tapal lõikusepüha, mis tõmbas kokku hulgana ümbruskonna põllumehi. Päewal kell 15.00 toimus Tapa Põllumeeste Ühispanga ruumes kõnekoosolek, kus kõnelesid dr. agr. A. Miljan, Põllutöökoja taimekasw. nõunik agr. R. Leetoja ja Wiru-Järwa aianduskonsulent agr. A. Täager. Dr. A. Miljan kõneles põllumeeste päewamuredest, peatudes tööliste puuduse põhjuste, töölismajade ehitamise, põllutöö mehhaniseerimise ja muude ümberkorraldamist nõudwate küsimuste juures ning juhtides tähelepanu ettetoodud puuduste kõrwaldamisele. R. Leetoja märkis kõnes „Kuides külw, nõnda lõikus", et meie põllumeeste füüsiline töökoormatus on küll arendatud maksimumini, kuid kultuurselt on põllumajanduses weel wäga palju õppida, et saawutada parimat saaki. A. Täager kõneles köögiwilja-, marja- ja wiljapuuaedade asutamisest ning arendamisest, eestkätt oma talu tarwete rahuldamiseks, kuid ka turustamiseks. Koosoleku lõpul teatas E. Jürgenson, et eelolewa aasta 1. aprillist palkab Tapa Põllumeeste Seltsi juures töötaw aiandus-mesindusring ametisse aiandusassistendi. Ringi liikmeks astuda soowijail tuleb registreeruda Tapa Põllumeste Ühispangas.

Koosoleku lõppedes siirduti N. K. S. ruumesse, kus Nõo-Karkuse perenaiste seltsi ja T. P. S. ühisel korraldusel toimus lõikuspidu maitsekalt ja rikkalikult kaetud lõunalauas. Meeleolurikkast kooswiibimisest wõtsid osa ligi 300 inimest. Lõikuspeo awas õp. J. Gnadenteich waimuliku talitusega, peokõne pidas dr. A. Miljan, kes awaldas soowi ühise ideoloogia ja ühispere mõtte süwendamiseks maa- ja linnaelanike wahel. Nõo-Karkuse noored kandsid ette laulu-mängu külaelust. Sõbralik keskustelu ja lõbus jalakeerutus põllumeeste ja linlaste ühises peres kestis hilisööni.

AINO

TAIMEVÕI 1 KG.-80 SNT.

Tapa sõnumeid.

Raamatunädal kontsert-aktuse ja raamatunäitustega. Esmaspäewa õhtul toimus Tapa linnawalitsuse ruumes nõupidamine detsembri algul korraldatawa raamatunädala asjus, kusjuures otsustati raamatunädal Tapal läbi wiia 4.—11. detsembrini s. a. Raamatunädala kohaselt kawatsetakse sisustada linna algkooli pidu 4. detsembril ja keskkoolide pidu 11. detsembril, korraldades kummaski ühtlasi kitsamapiirilised raamatunäitused. 8. detsembril tahetakse korraldada kontsert-aktus, kuhu kõnelema palutakse kirjanik E. Särgawa. Raamatunädalat ettewalmistawasse komiteesse waliti: E. Litter, J. Ruuse, Weelman, J. Gnadenteich, J. Maidre, E. Kansa ja pr. Pari.

N.K.K. Tapa patareijsk. korraldab kirewa õhtu. Eelolewal laupäewal, 12. skp. korraldab N.K.K. Tapa patareijaoskond N.K.S. ruumes n.n. kirewa õhtu, mis töötab kujuneda uudseks ja huwitawaks kooswiibimiseks. Õhtu kawas on wandeadw. pr. H. Kaberi kõne „Moodne naine tänapäewal", moodsate tantsude demonstratsioone A. Poolgas'ilt, „Näljane Don Juan" — dialoog jaosk. liikmeilt, „Tants maskis" — improwisatsioon joask. liikmelt ja muid kirewaid palasid. Müügil kirewad mütsid ja õhupallid. Einelauas maitsew hane- ja jänesepraad.

Kaks wagunit wanarauda saadeti teele. Esmaspäewal saatis Tapa toimkond järjekorraliselt Tallinna kaks wagunit kogutud wanametalli, kogusummas 5660 kg. Ka seekord on suurem osa saadetisest algkooli õpilaste annetusi. Koos warem saadetuga on Tapa toimkond seni wanametalli üle andnud 23.600 kg.

Samariitlaste ettewalmistamise kursused. Eesti Punase Risti Tapa üksikkolonn korraldab alates 10. skp. paarinädalased samariitlaste ettewalmistamiskursused. Kursustest osawõtt on tasuta. Kursusi juhatab P.R. instr. pr. S. Kibbermann. Lõppeks korraldatakse katsed samariitlase kutse omandamiseks.

Karistati kaklejat ja lärmitsejat. Wiru-Järwa prefekt karistas Tapal elutsewat Aliide Rebo, 49. a. wana, 10 kr. rahatrahwi ehk 5-ööpäewase arestiga selle eest, et ta 21 okt. s.a. Tapal, Weski tn. 3 maja koridoris ja sama maja ees tänawal walju häälega lärmitses. Moe külast pärit Joh. Sepawäli, 35. a. wana, sai karistada 30. kr. rahatrahwi ehk 20-ööpäewase arestiga selle eest, et ta 3. juulil s.a. Tapa tuletõrje ühingu aias korraldatud peol joobnult lärmitses ja Elmar Groomann'iga kakles.

Rakwere noormehed käisid Tapalt kardinaid warastamas. Hiljuti warastati Tapalt restoran „Pariisist" suurem hulk aknakardinaid ja kardinapuid, kokku 50 kr. wäärtuses. Tapa krim.-politseil õnnestus nüüd kindlaks teha, et warguse panid toime rakwerelased Georg Teer ja Erich Laandu. Kardinad leiti noormeeste juurest. Ühtlasi leiti üks warastatud jalgrattapump, mille omanik teadmata. Pumpa wõib näha Tapa krim.-politseis.

Koerus õpitakse „Kauka Jumalat".

Koeru Haridusseltsi ümber koondunud näitetrupil on praegu käsil A. Kitzbergi draama „Kauka Jumala" õppimine, milline loodetakse lawale tuua käesolewa kuu lõpuks. Kuna maal draamad oma tegelaste ettekandeil üldiselt leiawad wähe harrastamist, siis koerulaste üritust tuleb wõtta wäärtuslikku eeskujuna, et wiia draama wäärilisele kohale meie maalawade repertuaaris.

Järva kaitseliitlased võitsid.

Pühapäewal toimusid Kurtnas K. L. üleriiklikud wõistlused jao lahinguwäljaõppe ja patrull-aladel. Esimesel alal tuli wõitjaks Järwa malewat esindaw Esna kompanii 1. rühma 2. jagu koosseisus: jao plk. A. Pariis, malewlased H. Tammekänd, O. Parder, W. Kaldmaa, O. Viiber ja L. Laanest. Patrullis oli Järwa malewat esindawal Paide kompanii meeskonnal ebaõnn ja meeskond jäi wiimaste hulka — 12-damaks.

Türi uudiseid.

Metskits jäi weoauto ette. Türi ja Kolu wahelisel 1. klassi maanteel jäi Türi ärimaniku T. Rõmmiku weoauto J-1 ette metskits, kes sai autolt surmawa hoobi.

Kokkupõrkest kitsega sai auto parempoolne porilaud tublisti kannatada. Allajäänud kits oli wõrdlemisi suur ja kaalus 36 kg.

Türi töölisühing pühitseb juubelit. Pühapäewa õhtul toimus töölisühingu ruumes ühingu 10-a. tegewuse tähistamise aktus, millest wõtsid osa kutsutud külalised, organisatsioonide esindajad ja ühingu liikmed. Ülewaate ühingu 10-a. tegewusest andis ühingu sekretär J. Brafeldt. Järgnesid terwitused. Türi ühispanga poolt tõi terwitusi panga juhataja R. Kraus, andes juubilarile üle ühtlasi kinnise ümbriku. Aktuse osale järgnes meeleolurikas õhtusöök 150 inimesele. Wahepalana kanti näitelawalt ette „Sündmusi suweööl". Koosviibimine kestis hilise öötunnini.

Aken wisati sisse. Wiljandi tn. 3 asetsewa pudukaupluse omanik Hugo Heinwee awaldas politseile, et tema eluruumesse on tulnud pühapäewal Paides elutsewad Rein Martin ja Linda Weeber, kes tahtnud kauplusest midagi osta. Kuna kauplus oli suletud, siis omanik ei nõustunud kaupa müüma. Seejärele wäljunud wõõrad. Wälja jõudes wisanud üks wõõrastest tema köögiakna puruks.

Kirnas oli lõikuspüha.

Laupäewa õhtul toimus Kirna algkooli ruumes Kirna perenaiste seltsi korraldusel lõikuspidu, kus kõnelesid Türi põllumeeste konwendi konsulent R. Mullamaa ja perenaiste seltsi esinaine pr. A. Reemäe. Pidulauas wiibiti koos rõõmsas meeleolus.

Paide malering sai juhatuse.

Esmaspäewal toimus K. L. Järwa malewa staabi ruumes Paide maleringi peakoosolek. Kohal oli üle kümne malehuwilise. Maleringi juhatusse waliti: J. Laube, K. Michelson, F. Teoste, W. Juhandi ja W. Kärp. Rewisjonikomisjoni waliti: P. Onno, B. Raadik, F. Tamberg.

Maleõhtuks, mil wõimalik kasutada malewa staabi ruume, otsustati wõtta esmaspäew ja reede. Soowitawaks peeti weel Eesti maleliidu liikmeks astumine, millega awaneks wõimalusi osa wõtta igasugustest maleliidu poolt korraldatawatest wõistlustest. Kuna Paides leidub wõrdlemisi rohkesti malehuwilisi, siis otsustati asuda nende koondamisele Paide maleringi.

Tänuavaldus.

Kõige südamlikum tänu rõõmsa üllatuse eest armsale Esna jsk. naiskodukaitse perele, eesotsas esinaise pr. E. Kaaruks'iga, kes nii südamliku üksmeelsusega mind juubelipuhul rõõmustasid. Üksmeel ehitab kodusid.

Sõpruses teie

Berta Karp.

Raske piinarikka haiguse järele lahkunud

Mart Aasma'd (Eltermann)

mälestavad sügavas kurbuses

abikaasa, tütar ja väimees.

Kohale jõudnud uus saadetis gaasilaternaid ja laualampe

„Petromax-Rapid".

Eriti kohased põllumajapidamises. Süütamine ja küte petrooleumiga. Süttimine 30 sekundi jooksul.

Karbiit, pakitud 400 gr. — 50 kg. Õhuhapnik.

Jaak Puhk ja Pojad A./S.
Paide kontor, telefon 69.

Eksportsigade vastuvõtmine

on Järwa-Jaani jaamas 14. ja 28. now. s. a. 8—11-ni hommikul.

Järwa-Jaani Tarwitajate Ühing.

Lugeja otsus:

Parimaks, sisukamaks ja odawamaks ajaleheks järwamaalasele maal ja linnas jääb siiski oma häälekandja

„Järva Teataja"

Seepärast tellin ise „Järwa Teataja" ja soowitan teda kõigile tuttawatele ja naabritele.

Vodja Tööjuhatajate-kool

wajab internaadi kööki

keetjat

Lähemaid teateid saab telefoniga Paide 36.

Koolijuhataja.

„Ugala" teatri

wiimane ringreis käesolewal aastal.

Max Mohri komöödia 3 waatuses

„Helisev öö"

Näitejuht: Eduard Tinn.
Dekoraator: Aleks. Mõldroo.

Neljap., 10. now. J.-Jaanis.
Reedel, 11. now. Amblas.
Laup., 12. now. Wajangul.
Pühap., 13. now. J.-Peetris.
Esmasp., 14. now. Paides.
Teisip., 15. now. Türil.

Algus kõikjal kell 8 õht.

Kassa awatud 1 tund enne etendust.

Tapa Skaudisõprade Seltsi asjalise loterii võidud

loosimisel Tapal 6. now. 1938. a.

Pil.	w.	pil.	w.	pil.	w.	pil.	w.
7	37	10	14	17	8	42	17
76	33	86	41	95	44	116	6
158	26	164	11	195	40	207	48
252	35	261	1	293	42	303	7
350	20	352	36	397	25	406	49
419	15	420	38	429	28	460	13
468	4	469	22	519	45	528	12
552	18	553	24	612	19	629	21
647	50	681	34	700	39	713	10
738	46	755	30	760	47	789	43
828	2	858	32	878	9	929	29
954	16	966	23	972	5	973	3
981	31	986	27				

Juhatus.

Wajatakse iseseiswat keeta oskajat

teenijat.

Teateid saab Paides, Pent'i kauplusest Turg 15.

A.-s. „Ühiselu" trükk, Tallinnas.